

Slovenski Pravniki.

Leto XIV. V Ljubljani, 15. decembra 1898. Štev. 11 in 12.

Štev. $\frac{6153}{\text{pr.}}$

Častitemu

predsedništvu društva „Pravnika“

V

Ljubljani.

Vsled Najvišjega povelja Njega cesarskega in kraljevega Apostolskega Veličanstva naročil mi je Njega ekscelencija gospod ministerski predsednik, da naznanjam častitemu predsedništvu Najvišjo zahvalo za Njega cesarskemu in kraljevemu Apostolskemu Veličanstvu povodom Najvišje vladarjeve petdesetletnice poklonjen izraz zvestobe in udanosti.

V Ljubljani, dne 15. decembra 1898.

C. kr. deželni predsednik

Baron Hein m. p.

1848 — 1898.

Dné 2. decembra je minulo petdeset let, da je Nj. Veličanstvo cesar in kralj Franc Jožef I. zasedel sijajni prestol habsburške dinastije.

Srečni avstrijski narodi, ki so praznovali to redko in znamenito petdesetletnico, slavili so zajedno koreniti preporod, vsestransko pomlajenje svoje širše domovine, spominjajoči se toliko in takšnega napredka, kakor ga poprej naša stara Avstrija ni nikdar doživela in kakeršnega v tako kratki dobi ne pomni zgodovina nobene države.

Skoraj neverjetno je tudi, kakšne plodove je vladanje našega preslavnega cesarja in kralja porajalo na pravnem polji, kako se je zadnjih petdeset let vse, skoraj čisto vse izpremenilo! Očem pravnikovim se dandanes vidi Avstrija postavljena pod čisto drugo obnebje, nego li je bila 1848. leta, in podobna je plodoviti njivi s polnim klasjem in nebrojnimi zdravimi klicami, v katero se je preobrazila iz većinoma peščenih tal in drugih, krepko rast zavirajočih razmer pred 50. leti.

Javno pravo — in to je bilo jedno prvih fundamentalnih del našega cesarja — prišlo je iz starih šablon v ves drugi tir, po katerem je Avstrija napredovala in se spopolnjevala v resnično pravno državo. Absolutizem se je moral umakniti ustavi, po kateri so narodi in državljani dobili pravico sodelovanja pri zakonodavstvu in pravico kontrole nad gospodarstvom in upravo države. Ustvarila so se vrhu tega samoupravna telesa, kakor dežele, okraji, občine itd. z dokajšnjo avtonomijo. Za svobodni razvoj posameznikov in narodov so se postavila bolj ali manj trdna jamstva z državnimi temeljnimi zakoni, s pravom osobne svobode, z zaščito hišnega prava, s tiskovnim za-

konom in dr. Ker to v varstvo svoboščin in pravic državljskih za konkretne slučaje nasproti samovolji ni zadoščalo, nastale so institucije neprecenljive vrednosti, vzlasti državno sodišče in upravno sodišče, kojih judikati skrbé za čim daljše, tem popolnejše vresničevanje ideje pravne države v modernem smislu. In na takih ter enakih podstavah so za vladanja našega cesarja in kralja vstali iz političnega mrtvila toliko državljsani kolikor narodi, ki tekmujejo ali bi vsaj morali tekmovati za svobodni in mejsobno ne protivni razvoj javnega življenja.

O premembah v ostalem pravu zadnjih petdeset let bi se lahko reklo, da ni ostal kamen na kamnu, ako bi vendar tudi še dandanes ne bilo starega, skoraj da nerazrušnega temelja — občnega državljskega zakonika. Pre-daleč bi zašli, ako bi hoteli tudi le v kratkih potezah označiti preobrazbe ali nove kodifikacije na vseh straneh pravnega polja. Javna uprava se je od leta do leta cesarjevega vladanja morala čedalje bolj zavedati svojih novih nalog, v katere sta jo silila močni tok časa in naraščajoča pravna zavest. Izpolnjevanje teh nalog se je moralo kazati v pravnih reformah, katere so zadele skoraj sleharno pravno razmerje. Odtod nešteti zakoni in naredbe, odtod impozantna vrsta državnih in deželnih zakonikov!

Če hočemo omenjati posameznih kodifikacij, sta tu pred vsem trgovski zakonik in vzorni menični red, katera je tako, kakor zakone o borzi, o skladiščih, o avtorskem pravu, zakona v obrambo obrtnih znamk in vzorcev ter patentov zahteval moderni promet. Občni državljski zakonik se je popolnil z novim zemljeknjižnim zakonom, nadalje z zakoni o oderuštvu in o opraviilih na obroke, z izpodbi-jalnim zakonom, z zakonom zastran nujnih potov itd.

Kazensko pravo se je preuredilo, odnosno popolnilo z mnogimi postranskimi zakoni, da se je tako vsaj nekoliko prilagodilo zahtevam modernega naziranja. Za potrebno bistveno predelanje kazenskega zakona se je storilo že mnogo priprav, katere se porabijo prej ali slej, ker se ta reforma ne da dolgo več odlašati. Pač pa se je korenito in duhovito premenilo l. 1873. kazensko postopanje, katero je bilo prejšnje čase tako, da ni dajalo nikakega jamstva za spoznavanje resnice in pravično presojanje obtožencev.

Načela ustnosti in neposrednosti, ki so tako blagodejno in sigurno delovala v kazenskem postopanju, so pa v civilnih pravnih šele z lanskim letom zadobila veljavo. Ta reforma je jedna najvažnejših in najblagodatnejših za vlado našega cesarja. Šele po njej dobiva državljan, ki je moral nad sto let po mnogih ovinkih občnega sodnega reda iskati formalne pravice, odslej materialno pravico na podlagi postopanja, katero ga spravlja v neposredno dotiko s sodnikom in hitro pouči o pravem ali nepravem. Velik preobrat pomenja tudi novi eksekucijski red, da se bodo javljene mogla vzdržati dolgo vsa njegova načela.

Izvenprepirno postopanje je preuredil patent iz l. 1854., a konkurzni red zakon iz l. 1868. Toda reforme so pogledom na oba zopet potrebne in deloma pripravljene.

Na polji justične organizacije se je izvršil korenit preobrat. Kolika razlika med njenim stanjem dandanes in poprej! Pred petdesetimi leti še grajščinsko sodstvo z vsemi svojimi barvami in privatnimi, nezanesljivimi elementi, poslej jednoten organizem državnih, od nikogar nezavisnih sodnikov! Popolnem se je tudi ločilo pravosodstvo od politične uprave, začetkom na vrhovnih mestih, končno leta 1868. na najnižjih instancah, ko so se za sodna opravila

organizovala posebna okrajna sodišča. Poprej zavisni odvetniški stan dobil je svojo popolno avtonomijo, notarijat pa svoje pravo življenje. V pravosodji delujejo dandanes vse druge in drugačne moči ter garancije, nego li so bile dane pred vlado našega cesarja.

Nepregledna je vrsta zdravih reform v upravi bodisi za materijalno ali tudi kulturno napredovanje raznovrstnih stanov. Tu sem spadajo mnogi zakoni, ki se tičejo regulacije poljedelčevih pravic, lova, zboljšanja gospodarstva z gozdi, zlaganja zemljišč itd., nadalje obrtni red s svojimi nedostatnimi novelami, zadružni zakon, vodno pravo, rudarsko pravo, železnični zakoni itd. Na poprej neznana pota je krenila naša država s socialno-političnimi zakoni v varstvo delavcev po delarnah, nasproti delodajalcem, nasproti nezgodam in boleznim — koraki pravega in potrebnega napredka. Za šolstvo in narodno prosveto se je žrtvovalo neznansko mnogo in tudi z vspehom. Povzdignila se je ljudska omika pa tudi strokovna izobrazba nenadejano. Novo uredbo in novega duha so dobile tudi avstrijske univerze in na njih zlasti pravniške fakultete. Pravoznanstvo naše je danes na visoki stopinji in daje najboljše jamstvo, da se bode pravno življenje razvijalo po strogem smislu in duhu veljavnih zakonov, da se pa ne bo izogibalo novim pravnim idejam, temuč jim skušalo pridobiti veljavo in zakonito zmago.

In tako tudi avstrijski pravnik, stoječ ob konci slave polnega jubileja svojega cesarja, lahko zadovoljen kliče: kamor se oko ozre, povsod se nov mi svet odpre.

Za naš narod posebej pa obsega zadnje petdesetletje razvoj prava njegovega jezika. Koj prve ustave so se izrekle za ravnopravnost vseh narodov. Cesar je dokazal svojo natančno pravičnost, ko je oktoberski diplom in

februvarski patent podpisal tudi v slovenščini. V kranjskem deželnem zboru je l. 1861. rekel dr. Toman: „Danes je prvič, da nas je naš cesar in vojvoda nagovoril v našem slovenskem materinskem jeziku in nam pokazal, da je prišla doba, da se moremo posluževati jezika slovenskega. On nam je dal ustavo, pisano v našem jeziku; dal je zakon ravnopravnosti, iz ktere le zamore izrasti stanoviten blagostan narodov.“ Od tedaj naprej si je slovenski jezik korakoma pridobival veljavo tudi v javnih uradih. Posebno jasno in stalno mu je pripoznal popolno ravnopravnost decemberske ustave čl. XIX. Ako si je do dandanes, čeprav le s pomočjo posebnih naredeb in preko mnogih ovir, osvojil kolikor toliko uradnega polja, se je to gotovo zgodilo le v prosep pravosodja in dobre uprave za naš narod. Šele po veljavi slovenskega jezika v šoli, uradu in javnem življenji prihaja narod na pravo pot zdravega napredovanja. Hvaležen je torej svojemu vladarju zlasti tudi za zajamčeno ravnopravnost in stal je ponosno mej avstrijskimi narodi, ki so po vsej pravici svojemu Najvišjemu in najboljšemu gospodarju po preteku petdesetletnega najblagodatnejšega vladanja obnavljali patrijotično ljubezen, neomahljivo zvestobo in požrtovalno udanost.

Razglas iz l. 1848.

V rokah imamo tiskano »Oznanilo primorskega poglavarstva« v Trstu z dne 6. grudna 1848, št. 22919, s katerim sta »Gyulai, Feldmaršal-Leitenant, vojaštva vikši zapovednik in deželni poglavarja namestnik« ter »Jožef Franc Englert, poglavarški posvetovavec«, »po ukazu ministerstva notranjih oprav 2. tega mesca št. 35« dala na znanje dva slovenska razglasa. V prvem se čita, kako se cesar Ferdinand I. in njegov brat nadvojvoda Franc Karol odpovedujeta prestolu avstrijskega cesarstva. V drugem pa z lepo slovenščino nastopa vlado sedanji cesar tako-lo:

Mi Franc Jožef Pervi, po Božji milosti Cesar Avstrijski; Kralj Vogerski in Česki, Kralj Lombardo-Benečanski, Dalmatinski, Horvaški, Slavonski, Galičanski, Vladimirski in Ilirski, Kralj Jeruzalemski itd.; Nadvojvoda Avstrijski, Veliki vojvoda Toškanski, Vojvoda Lorenski, Solnograški, Štajarski, Koroški, Kranjski, Veliki knez Sedmograški; Markgraf Moravski; Vojvoda Doljno- in Gornošleski, Modenski, Parmazanski, Pjačenski in Gvastalski, Avšvičanski in Zatorski, Tešinski, Furlanski, Raguzijski in Zaratinski; poknežen Graf Habsburgski, Tirolski, Kiburgski, Goriški in Gradiški, Knez Trientski in Briksenski, Markgraf Gorno- in Doljno Lužiški in Istrijski; Graf Hohenembski, Feldkirški, Bregenčanski, Sonenbergski itd.; Gospodar Teržaški, Kotarski in Slovenski.

Na prestol, kteriga so se naš veličanski stric, Cesar in Kralj Ferdinand Pervi, na Vogerskim in Českim tega iména Peti, odrekli, in naš presvitli gospod oče, Nadvojvoda Franc Karol odpovedali, po pragmatiški postavi poklicani.

Oznanim s tim slovezno vsim narodom Cesarstva prevzetje Naših kron pod imenam

Franceta Jožefa Perviga

Potrebo in visoko ceno slobodnih, času primerjenih vladnih pravil spoznavši, nastopimo zaupno to pot, ki nas ima k blagor-nosni premembi ino k pomlajenju občne države peljati.

Na podporah prave svobode, na podporah ravnopravnosti vsih državnih narodov in enakosti vsih državljanov pred postavo,

kakor tudi vdeležbe narodnih namestnikov v postavodajanju, se bo domovina vnovič dvignula, v stare velikosti in nove moči, neomahljivi grad ob viharju časnim, prostorno prebivališče narodom različnih jezikov, ktere že sto in stoletno pod žezlam Naših očetov bratinsko vezilo skupaj veže.

Terdniga sklepa, svitlost krone, jasno in občno državno neomanjšano ohraniti, scer pripravljeni Svoje pravice z namestniki Naših narodov deliti, upamo z Božjo pomočjo v soglasju Naših narodov vse dežele in kolena monarhije v telo velike države združiti.

Težke skušbe so Nam namenjene, mir in red sta v več krajih države zmešana bila. V neki strani monarhije še zdaj notrenja vojska razsaja. Pripravljeno je vse, de bo poštovanje postav na novo vpeljano. Zmaga o puntanju in povernenje notrenjiga pokoja ste prvi pogoj k srečnimu napredovanju velikiga ustavniga dela.

Mi se v temu zaupljivo zanesemo na modro in ravnosežno podpiranje vsih narodov po njihovih namestnikih.

Mi se zanesemo na zdravo pamet Naših zmirej zvestih kmetovavcov, kteri so po najnovejših postavah ob razvezanju podložnosti in ob oslobodenju zemliš v celo posestvo državljanskih pravic stopili.

Mi se zanesemo na zveste državne služabnike.

Od naše slavne armade pričakujemo preskušeno staro hrabrost, zvestobo in stanovitnost. Ta nam bode, kakor je našim prednim bila, prestolna podpora in neomajljiva bramba očestva in slobodnih ustav.

Prijetna nam bode vsaka priložnost, zaslužbe brez razločka stanu plačati.

Avstrijanski narodi! Mi prevzamemo tron Naših očetov v težkem času. Velike dolžnosti, veliko zagovorljivost Nam Bog naloži. Božja pomoč nas bo vodila.

Tako dano v Našimu kraljevo poglavitnemu mestu Golomovcu drugi dan Grudna v letu tisuč osem sto šterdeset in osem.

Franc Jožef

L. S.

Svarcenberg.

„Ročno znamenje (križ) na pravnih listinah.“

Pod tem zaglavjem priobčuje gospod notar Baš na strani 230. tega lista članek, ki naravnost izziva odgovor. Gospod pisatelj trdi, da je z določbo §-a 294. civ. pr. r. in člena I. uvodnega zakona k njemu derogovana določba §-a 888. obč. drž. zak.; da so odslej vse zasebne listine, »podpisane« s križem ali drugim rokoznakom, — ako to ni sodno ali notarsko poverjeno — brez dokazne moči sploh za to, da bi bila vsebina listine po volji onega, ki napravi pod njo znamenje svoje roke; da take listine še celo za zemljeknjižno predznambo ne veljajo (§ 26. zemlj. z.); da je odpravljena tudi določba §-a 580. obč. drž. zak. in da bode odslej treba vse podkrižane zadnje volje brez izjeme legalizovati, in končno da so odpravljene olajšave, katere so gledé legalizovanja uvedli posamični deželni zakoni na podlagi državnega zakona z dne 5. junija 1890, št. 109 drž. zak.

Vsa ta izvajanja gospoda pisatelja izvirajo iz docela napačnega pojmovanja določbe §-a 294. civ. pr. r.

Ta § namreč določa, da tvori listina, kojo podpiše izdatelj, ali na koji je njegovo ročno znamenje sodno ali notarsko poverjeno, **poln dokaz** za to, da izjave, nahajajoče se v tej listini, izhajajo od izdatelja. Formalnosti, propisane v tej določbi zakona, so torej le pogoj za dokazno moč listine, ne pa za njeno veljavnost. Pogrešek v sklepanji gospoda pisatelja tiči torej v tem, da se ne razlikujeta pojma: dokazna moč listine in pa nje veljavnost.

S tem pa so podrti že vsi zgoraj navedeni zaključki. Vse dotične navedene zakonite določbe ustanovljajo rekvizite za veljavnost listin, a ne za njih dokazno moč. Rekvizit za veljavnost listin pa civilno-pravdni red ni derogoval.

Da je temu res tako, izhaja iz nastopnega.

Člen I. uvodn. zak. k civ. pr. r. — na kateri se sklicuje gospod pisatelj — pravi jasno, da izgubijo veljavo vse določbe zastran predmetov, kateri so urejeni v civilno-pravdnem redu. V §-u 292. do §-a 296. pa ustanovlja civilno-pravdni red le

določbe o dokazni moči listin, nikjer pa o njih veljavnosti. Dá, uvodni zakon je tako rigorozen, da pusti v veljavi celo propise državljanskega prava, ki gledé dokazne moči zasebne listine zahtevajo še posebne potrebnosti (člen VII št. 2). Vsled tega je ostala v veljavi določba § a 1001. obč. drž. zak., ki gledé stopnje dokazne moči (ne veljavnosti) zadolžnic propisuje še posebna svojstva.

Iz tega izvajam, da ostanejo v veljavi vsi propisi materialnega prava glede zasebnih listin. Take določbe pa so prav one, o katerih trdi gospod pisatelj, da so derogovane, in sicer:

- a) §-i 883., 884., 886. obč. drž. zak., kateri propisujejo, da, ako se dogovori pismeno pogodbo, ni sklenjena, torej ni eksistentna, ni veljavna, dokler je stranke ne podpišejo, in da mora oni, kedor ne zna pisati, na listino postaviti svoje ročno znamenje v navzočnosti dveh prič.
- b) § 580. ibid., ki zahteva, da oporočnik, ki napravlja izvan-sodno pismeno oporoko, a ne zna pisati, mora mesto podpisa v navzočnosti vseh treh oporočnih prič na oporoko postaviti svoje ročno znamenje. Da se ta formalnost ne dotika samo dokazne moči oporoke, ampak nje veljavnosti, določa jasno in točno § 601 ibid., ki pravi, da je oporoka neveljavna, ako oporočnik ni vporabil vseh propisanih potrebnosti.
- c) § 26. zemlj. zak., ki določa, da je vknjižbe in predznambe moči dovoliti samo na podlagi listin, ki so napravljene v obliki, propisani za njih veljavo (»in der zu ihrer Giltigkeit vorgeschriebenen Form«).

Gledé oseb, ki ne znajo pisati, propisana pa je taka oblika listine v §-u 886. obč. drž. zak. Za vknjižbe zapoveduje pa § 31. odst. 1. zemlj. zak. zaradi sigurnosti zemljiško-knjižnega prometa še posebej, da morajo podpisi na dotičnih zasebnih listinah biti legalizovani.

Zakon z dné 4. junija 1882, št. 67 drž. zak., pa je donesel to olajšavo, da je potrebna samo legalizacija podpisa one stranke, katere pravico je z vknjižbo omejiti, otežiti, odpraviti ali na drugo osebo prenesti. Podpisa stranke torej, v katere korist se vknjižba zvrši, ne treba legalizovati, torej zadostuje,

ako stranka ne zna pisati, nje križec s podpisom dveh prič (§ 886. obč. drž. zak.).

d) V zvezi s pod c) povedanim je zakon z dné 5. junija 1890, št. 109 drž. zak., ki daje deželnim zborom pravico v rečeh pod 100 gld. odpraviti legalizacijo.

Jasno je torej, da se civilno-pravdni red, ki vreja pač vso drugo stvarino, nego li zemljeknjižni zakon, prav nič ne dotika specijalnih določb, ki so podane v zemljeknjižnem zakonu in drugih posebnih zakonih v svrhu ureditve in sigurnosti zemljeknjižnega prometa.

Gospod pisatelj se tudi pritožuje, da mu je nek sodnik zavrnil zemljeknjižno prošnjo, ker lastnoročni podpis kupca ni bil potrjen s podpisom dveh prič v smislu §-a 434. obč. drž. zak. ter da je sodnik izjavil se, da mu napravi veliko veselje, ako more koga odbiti. Kar se tiče poslednje točke, je na administrativni poti sredstev dovolj, da višje oblastvo navadi dotičnega sodnika dostojnega občevanja in mu tudi dopove, da je končni smoter njegovega poklica ves drugi, nego odbijanje prošenj. Kar se pa tiče zavrnitve prošnje na podlagi §-a 434. obč. drž. zak., bi se bilo lahko upotrebilo rekurz in se sklicevalo na člen IV. uvodnega zak. k zemlj. zak., s katerim je ta § obč. drž. zak. odpravljen.

Moj zaključek je torej povse protiven zaključku gospoda notarja Baš-a in slove ob kratkem: Nikakor ni res, da bi ročna znamenja na zasebnih listinah morala biti legalizovana, ako listina nima specifičnega namena, tvoriti v pravdi poln dokaz v smislu §-a 294. civ. pr. reda.

I. Kavčnik.

Sodno-zdravniška mnenja.

II.

Smrtne oškodbe, prizadete z ojstrim nožem.

Dné 23. julija 1895 je umrl v bolnici usmiljenih bratov v Kandiji F. N., ki je bil dva dni poprej s kamnom udarjen po glavi ter z nožem zboden v trebuh.

Preiskovalni sodnik je naročil zvedencema raztelesitev, katera naj dožene, je li umrl F. N. vsled oškodb na glavi, ali vsled onih na trebuhu, ali pa vsled obeh. Po zvršenem raztelesenju se je narekoval na zapisnik naslednji

Izvid.

A. Zunanji ogled.

1.) Truplo moškega spola je 180 *cm* dolgo, krepko, dobro razvitega mišičja ter močnega okostja. Starost kakih 25 let.

2.) Lasje so bujni, temno-rujavi, zobje precej dobro ohranjeni. Oči so vpadle, roženica motna, zenice razširjene.

3.) Trebuh nekoliko napet, koža tu pa tam z zelenkastimi črtami preprežena. Na hrbtu so temno-višnjeve lise.

4.) Jeden prst na levo od mesta, kjer se stikata strelni in venčasti šev, se razteza navzgor skoro vstric s strelnim ševom 4 *cm* dolga, do pokostnice segajoča stikovna ločitev. Robi so zobčasti, topi ter nekoliko otekli, pokostnica je krvava.

5.) Na levi čelnični hrgi je 1 *cm* dolga, za 3 *mm* režeča, topo obrobljena ter do suhožilke segajoča stikovna ločitev.

6.) Od leve čelnične hrge se razteza proti notranjemu koncu levih obrvi 1½ *cm* dolga, ½ *cm* široka kožna odrtina. Ko se v le-to vreže, vidi se 2 *mm* globok krven vsed.

7.) Od vrha levega uhlja se razteza navzdol proti zunanjemu sluhovodu 4 *cm* dolga, tudi hrustanec zavzemajoča stikovna ločitev, koja reži v zgornjem delu za 2 *mm*. Robi so ostri, nezobčasti.

8.) Dva prsta od levega bradavičnega nastavka je stik ločen v dolgosti 6 *cm* proti zatilnični hrgi. Ta rana zija na sredi za 1 *cm*. Prav tukaj je pa tudi pokostnica prerezana, tako da se kost v dolgosti 1 *cm* otiplje.

9.) Ravno na vrhu leve rame, in sicer v sredi, se začenja 8 *cm* dolga, 1½ *cm* široka proti vratnim krvnim žilam se raztezajoča stikovna ločitev. Robi so ostri ter niso prav nič otekli.

10.) V sredi levega lopatičnega grebena je videti 6 *cm* dolgo, kožo in mišičje, zavzemajočo stikovno, proti prej opisani rani se raztezajočo ločitev, koja reži na 1 *cm* ter je oestro obrobljena. Na spodnjem koncu te rane je videti dve po 1½ *cm*

dolgi in 1 mm široki, samo površno kožo zavzemajoči brazdici mej katerima je ravno tako dolg in širok kožni prodolžek.

11.) V levi pazduhi se razteza od zadnje pazdušne črte malo na spred in navzdol 4 cm dolga, 3 cm široka ojestro obrobljena stikovna ločitev v koži. Ranska votlina je kakih 7 cm globoka. Po natančnejši preiskavi se spozna, da je široka hrbtna¹⁾ mišica dva prsta pod krajem, kjer je pripeta na nadlehtnico, v celoti počez prerezana; po razširjenju te rane se nadalje opazi, da je tudi velika²⁾ in mala³⁾ prsna mišica nekoliko narezana. Celo okrožje tega mišičja je zastrto z zasedeno krvjo.

12.) Na levem šestem rebbru, jeden prst za prsno bradavično črto se razteza počez 3 cm dolga, 1 cm široka, kožo in mezdro zavzemajoča stikovna ločitev.

13.) Tej poškodbi jednaka je ona, koja se razteza v sredi leve podlehtnice.

13.) Na koncu levega 12. rebra se razteza ob njega spodnjem robu 3½ cm dolga, ojestro obrobljena oškodba, koja je zašita s 3 ševi. Ko se ti odstranijo, zareži rana na 1½ cm. V tej duplini se vidi sedaj, da je vse mišičje prerezano, ravno tako potrebušnica. Če se pritisne na trebuh, se prikaže v sedaj opisani odprtini 5 cm dolg košček pečice.⁴⁾

14.) Dva prsta za zadnjim koncem ravno kar opisane pokvare se razteza navzdol proti zadnji črevnični osti⁵⁾ 7 cm dolga, že zašita stikovna ločitev. Ko se odstranijo ševi, zareži rana za 4 cm in sedaj se spozna, da je tudi potrebušnica prerezana in se lahko vidijo v trebušni votlini čreva.

15.) Dva prsta od desne zgornje zadnje črevnične osti na znotraj se razteza navzdol in navspred 8 cm dolga, na 6 cm režeča, celo mišičje in potrebušnico ločujoča, ojestro obrobljena pokvara. Tudi skozi to odprtino je videti čreva in pečico.

¹⁾ M. latissimus dorsi.

²⁾ ³⁾ M. pect. major et minor.

⁴⁾ Netz.

⁵⁾ Darmbeinstachel, Crista ossis ilei.

B. Notranji ogled.

I. Glava.

1. Ko se potegne nalobje raz krov lobanje, se vidi ravno tam, kjer so stikovne ločitve, opisane pod A št. 4 in 5., da je pokostnica v obsegu grahovega zrna na štirih krajih s krvjo zalita. Ravno sredi strelnega ševa je suhožilka, 3 cm na dolgo in $1\frac{1}{2}$ cm na široko, rudečkasta in s krvjo zastrta.

2.) Krov lobanje je jajčasto okrogel, debel, kompakten. Čvrsta opna je na kraju, koder so oškodbe, opisane pod A 4 in 5, zelo žilovnata, neprosojna, debelejša, nego na drugih krajih ter priraščena na pajčevnico, ki je na tem mestu tudi zelo krvnata in neprozorna. Možgani so težki in mehki, na prerezu mokri, svetli; tu pa tam so zasejane prav male krvne pičice. Na spodnji strani so krvne žile razširjene in napolnjene s temno-višnjevo krvjo.

II. Čok.

3.) V jabolku in sapniku je sluznica nekoliko rudečkasta ter pokrita s slezasto tekočino. Pluća so težka, polna zraka, nikoder priraščena; njih površje je soseben v spodnjih krpah črno-rudečkasto. Na prerezu se vidi, da je pletivo zelo lomljivo, in na pritisk se izliva penasta tekočina. V levi prsni duplini je 250 gr, a v desni 150 gr rumenkaste tekočine.

4.) Na zgorenjem robu levega 4. rebra je videti v pogroddji (prsni mrenici) 1 cm dolgo, na 3 mm režečo odprtino, koja je v neposredni zvezi z oškodbo, opisano pod A št. 11.

5.) Osrčnik je napolnjen z rumeno-rudečkasto tekočino. Srce je veliko, težko. V obeh prekatih je najti mnogo sesedene krvi in vlakneca.¹⁾ Zaklopnice so cele. Srčno mišičje je dobro razvito, $1\frac{1}{2}$ cm debelo.

III. Trebuh.

6.) Jetra velika in težka, svetlo-rumenkasta, zelo lomljiva. Preponka je pripeta na spodnji rob 5. rebra.

7.) Potrebušnica je zelo krvnata ter so večje krvne dovodnice s krvjo napolnjene. Tu pa tam se vidijo za proso, a tudi za grah velike, rumenkaste pege; to pa posebno ob straneh večjih krvnih dovodnic.

¹⁾ Fibrin.

8.) Pečica je zelo krvnata, krvne žile so napolnjene s krvjo. Na več krajih je prilepljena na čreva. Ko se pečica odstrani, se vidi, da je povprečni del čmara prilepljen na spodnji del jeter. Sploh so čreva vsa zelo napeta. Vito črevo¹⁾ je od slepiča navzgor 140 cm zelo rudečkasto in z malimi rumenimi pičicami pokrito.

9.) Eden meter od dvanajstnika navzdol se najde na zadnji plati teščega črevesa²⁾ 4 cm dolgo, za 1 cm režečo rano, koje robu so na dveh krajih natrgani. Tu je najti dva svilnata ševa. Na sprednji plati se pa najde za grah veliko luknjico.

10.) Dva prsta od teh dveh ran navzdol je 3 cm dolga, počez segajoča, celo debelino črev zavzemajoča predrtina.

11.) Od tu 40 cm navzdol je 2 cm dolga, tudi počez in po vsej debelini črev segajoča oestro robata stikovna ločitev. Na nasprotni strani je za grah velika luknjica.

12.) Od tukaj 20 cm navzdol je zopet jedna, kakor grah velika in ravno tako po vsej debelini črev segajoča luknjica. Skozi vse te poškodbe v črevih se izliva tenko tekoče blato.

13.) V trebušni votlini je za pol litra rudečkaste, neprijetno dišeče tekočine.

14.) Želodec je nekoliko razširjen ter ima v sebi prav malo rumenkaste tekočine. Mišičje je dobro razvito.

15.) Vranica je 16 cm dolga, 10 cm široka, težka.

16.) Na obistih, mehurju (sečniku) in spolovilih ni najti nič posebnega.

Mnenje.

Raztelešenec je umrl vsled vnetja potrebušnice. Oškodbu opisani pod A št. 4 in 5 sta težki, ker sta povzročili krajno vnetje možganske čvrste opne, kar je razvidno iz notranjega ogleda B št. 1 in 2. Povzročeni sta bili s precejšnjo močjo, s kakim topim trdim orodjem, kar dokazujejo topi in otekli robu. Ako bi bili te dve oškodbu sami, bi bilo moteno zdravje najmanj 30 dni, ravno toliko časa tudi zvrševanje poklica. Možno je, da bi se bilo pridružilo tudi k temu krajevnemu vnetju čvrste opne splošno vnetje. Tega bi pa ne bilo pričakovati gledé na izvid, ker v tako kratkem času — 48 ur — je bilo

¹⁾ Krummdarm, jejunum.

²⁾ Leerdarm, ileum.

vnetje že omejeno. Glede na to moreta zvedenca izjaviti, da bi ti oškodbni bili ozdravljeni v že omenjenem času, vendar pa morata dodati, da taka krajevna vnetja včasih povzročijo padavne napade.

Oškodba, opisana pod A št. 6, je lahka in je bila povzročena ob enem z ono pod A št. 5, torej s topim orodjem, znabit kamnom. Ta ne bi zadrževala ranjenca v zvrševanju njegovega poklica ter tudi ne motila v zdravju.

Oškodba pod A št. 7 je tudi lahke vrste ter je bila prizadeta s kako ojstrino. Zdravje bi sploh ne bilo moteno; zvrševanje poklica 1 dan radi potrebne zdravniške operacije.

Tudi oškodba A št. 8 je lahke vrste, čeprav sega do kosti. Zdravje bi sploh ne bilo moteno; zvrševanje poklica pa sedem dni. (Kakor mlinar bi radi te oškodbe z obvézo ne smel bivati v mlinu.)

Oškodbe, opisane pod A št. 9, 10 in 11, so same na sebi težke, ker segajo tolikanj globoko proti vratnim in pazdušnim krvnim žilam in ker so radi njih moteni razni ustroji v svojih funkcijah.

Omeniti je, da je bila oškodba A št. 10 povzročena z ojstrino po dvakratnem sunku, kajti zasledili sta se, kakor kaže izvid, na zunanjem koncu rane dve brazdici, mej kojima je kožni prodolžek. A tudi v duplini rane je videti mišičje večkrat prerezano. Radi teh oškodb bi bilo moteno zdravje in zvrševanje poklica najmanj 20 dni.

Oškodbe A št. 12 in 13 so lahke vrste ter ne bi motile ranjenca v zdravju, pač pa v zvrševanju njegovega poklica teden dni.

Oškodbe A št. 14, 15, 16 so vsaka sama na sebi smrtno nevarne, ker ž njimi je bila otvorjena trebušna votlina in so vsled tega izstopila čreva. (Odpretje trebušne votline v svrhu potrebne operacije po zdravnikih ni nevarno.) Tembolj smrtnonevarna je bila vsaka teh oškodb, ker je bil vsakokrat jeden del črev prerezan, kar je razvidno iz B št. 4. Na dveh krajih je črevo celo ven in ven prebodeno. Vsaka teh oškodb je bila smrtna, ter je bilo težko pričakovati ozdravljenja, tudi če bi bil poškodovanec prenešen v kako bolnico, kjer bi se mu moglo z vso natančnostjo trebušno votlino osna-

žiti ter ranjena čeva in potrebušnico zašiti. Zdravniška pomoč na lici mesta pa ni mogla imeti vspeha.

Vse oškodbe, razun onih pod A št. 4, 5, 6 so bile povzročene z ojstrino in sicer so bile poškodbe pod A št. 9, 10, 11, 14, 15 in 16 prizadete s takim orodjem in na tak način, da je z le-tem navadno združena smrtna nevarnost.

Preiskovalni sodnik je pokazal potem zvedencema nož, kateri so orožniki obtožencu odvzeli, ter jih vprašal, je li ta nož sposoben učiniti take poškodbe, kakoršne je zadobil F. N.

Zvedenca sta izjavila nastopno:

Jedna klina in sicer najdaljša je 7.2 *cm* dolga in 1.3 *cm* široka; ta je popolnoma pripravna, da se z njo povzročijo popisane oškodbe. Jako verjetno je pa tudi, da se je ta klina rabila, ker se vidijo na obeh platih, posebno pa v zatiki ostanki sesedene krvi. Ostali dve klini sta tako topi, da ž njima ni bilo moči prizadeti opisanih oškodb.

Pripis: Posamezne oškodbe so se radi tega tako natančno ocenile, ker so trije obdolženci z raznovrstnimi orodji F. N-a obdelavali. Porotniki so vprašanje gledé uboja pri vseh treh potrdili ter so bili obtoženci obsojeni na 8, odnosno 4 in 3 leta težke ječe.

III.

Smrtna oškodba, prizadeta z ojstro koso, in težke oškodbe, povzročene s kamenjem.

Julija meseca 1898 je bilo najdeno v jarku truplo I. K-a s prerezanim vratom ter z ranami na glavi.

Preiskovalni sodnik je naročil zdravniškima zvedencema raztelešenje, po katerem sta zdravnika oddala naslednji

Izvid.

A. Zunanji ogled.

1.) Truplo je moškega spola, 163 *cm* dolgo, krepko, dobro razvitega mišičja ter močnega okostja. Na zadnji plati vratú in hrbta se razširjajo umazano-zelenkaste pege, koje se menjavajo tu pa tam z rudečkasto-rujavkastimi. Če se vreže v

zadnje, se vidi globočje dovodnično mrežje, napolnjeno s krvjo. Koža in očesna vezna kožica sta nekoliko rumenkasto-bledi. Zrkla so upadla, roženica motna, šarenica rujavkaste barve, zenice razširjene.

2.) Leva polovica glave je s sesedeno krvjo zamazana.

3.) Od srede desnih obrvi se razteza navpično proti čelni hrgi 4 *cm* dolga, 3 *mm* režeča stikovna ločitev. Na dnu se vidi kost. Robi so topi in zmečkani, mezdra in mišičje je s krvjo zastrto ter pokostnica v obsegu 1 *cm* od kosti odlepljena. Kost sama je na tem mestu v obsegu graha izdolbena.

4.) Od desne čelnične hrge 1 *cm* navzgor se začenja 3 *cm* dolga, do poglavne kože segajoča kožna razpoka, ki se deli ravno v sredi v dva kraka; prvi se razteza naravnost navzgor, a drugi počez proti sredi čelnice. Okrožje te pokvare je v obsegu srebrnega goldinarja obtolčeno in temno-rudečkasto. Robi so topi in zmečkani.

5.) Od leve ličnice se razteza čez zgornjo tretjino levega uhlja do mesta, ki je tri prste za levo temenično hrگو, 13 *cm* dolga, na sredi za 2 *cm* režeča ojstrorobata, kožo, mezdro in mišičje, v sredi tudi pokostnico zavzemajoča stikovna ločitev; to okrožje ni nič obtolčeno.

6.) Tri prste od levega bradavičnega nastavka se začenja 9 *cm* dolga, za 3 *cm* režeča, ojstrorobata, na sredi do pokostnice segajoča, na koncih kožo, mezdro in mišičje zavzemajoča stikovna ločitev, ki se razteza malo navzgor proti zatilnični hrgi.

7.) Vsporedno z ravno opisano poškodbo ter 2 *cm* pod njo se razteza od desnega bradavičnega nastavka 13 *cm* dolga, za 3 *cm* režeča, do pokostnice segajoča stikovna ločitev.

8.) Na vrhu desnega uhlja je navpična 1 *cm* dolga, tudi hrustanec zavzemajoča stikovna ločitev, ki se razteza 2 *cm* navzgor po poglavni koži. Okrožje je obtolčeno.

9.) Povprek črez sredo jabolka je videti 7 *cm* dolgo, za 3 *cm* režečo stikavno ločitev, skozi katero se vidi v jabolčno votlino. Robi so v koži, kakor tudi v ščitastem¹⁾ hrustancu ravni in ojstri. Ko se na tem mestu koža z mišičjem odloči od jabolka, se spozna, da je leva polovica ščitastega hrustanca povprečno popolnoma prerezana, a desna za 2 *cm* zarezana.

¹⁾ Schildknorpel.

10.) Od sedaj opisane oškodbe 2 *cm* na levo ter navzgor se začenja 9 *cm* dolga in za 4 *cm* režeča, kožo in mišičje zavzemajoča, ojstrorobata, stikovna ločitev, koja se razširja povprečno čez zatilnik. Ko se robu te rane razmaknejo, tako da se dobro vidi v ransko votlino, se spozna, da je kimalka¹⁾ ter jeden del zatilnične mišice,²⁾ potem leva grlovna odvodnica³⁾ popolnoma pretrgana. Malo navzgor je pa tudi zunanja grlovna odvodnica⁴⁾ popolnoma prerezana. Nadalje je tudi videti, da je sklep mej nosačem⁵⁾ in okretačem⁶⁾ odprt in da je vratenska⁷⁾ odvodnica prerezana.

11.) Na zatilniku se razteza počez 6 *cm* dolga, za 3 *cm* režeča, kožo in mišičje zavzemajoča stikovna ločitev, v sredi katere je za prst široka luknja. Ako se tukaj s prstom potipa, se čuti, da je tudi tukaj sklep mej prej omenjenima vretencema odprt.

12.) Štiri prste nad desnim ročnim sklepom je videti ravno nad koželničnimi krvnimi žilami 1 *cm* dolgo in 4 *mm* široko temnovišnjevo pego. Če se v to vreže, se najde v mezdri sesedeno kri.

13.) Na trukih 11. in 12. vretenca sedita jedna nad drugo dve kakor grah veliki temno-rudečkasti pegi.

B. Notranji ogled.

I. Glava.

1.) Ko se nalobje raz črepino potegne, je videti na mestu poškodb, kateri sta opisani pod A št. 3. in 4., na notranji plati nalobja temno-višnjevo pego v obsegu srebrnega goldinarja.

2.) Ravno taka pega je tudi na desnem senčnem mišičju. Vrez na ti mesti kaže sesedeno kri.

3.) Krov lobanje skoro okrogel, debel in kompakten. Na njega je čvrsta opna priraščena, tako da se dokaj težko odlupi.

¹⁾ Kopfnicker.

²⁾ Nackenmuskel.

³⁾ Vena jugularis.

⁴⁾ Carotis externa.

⁵⁾ Atlas.

⁶⁾ Epistropheus.

⁷⁾ Arteria vertebralis.

Radi tega je čvrsta opna tudi malo manj kakor navadno prosojna in malo krvnata. Na pajčevnico ni priraščena in se lahko od nje odlepi. Ob celem notranjem robu obeh polut, torej ob zarezi, ima pajčevnica kakor proso velike belkaste narastke. Krvne žilice so skoro prazne razun onih na malih možganih. Možgani so težki, zelo mehki, njihove votline so splošno razširjene. Skorja blede-rujavkasta, a bela tvarina je s prav malimi redkimi krvnimi pičicami posuta. Leva polut malih možganov ima na zadnjem delu skoro za goldinar veliko temno-rudečkasto pego. Na dnu lobanje so vse krvne žile prazne.

II. Vrat in čok.

4.) Jabolko je povprek prerezano, kakor je že v zunanjem ogledu povedano; njegova sluznica, kakor tudi sapnikova je skoraj brezkrvna. Odprši ogrodje se spozna, da je 5. desno rebro 2 prsta od hrustanca zlomljeno. Prsna mrena (pogrodje) na tem mestu ni ranjena.

5.) Pluća so blede-zelenkasta, na pritisek škrtajoča, malo krvnata; sluznica v bronhijah je blede. V prsni duplinah je po 100 *gr* rumenkaste tekočine.

6.) Osrčnik je v maščobo zavrt ter ima v sebi za kakih 50 *gr* rumenkaste tekočine. Srce je veliko, na sprednji polovici z rumenkasto mastjo pokrito. Leva polovica je stisnena, a desna ohlapna. V prekatih je najti malo, deloma sesedene, deloma tekoče krvi.

III. Trebuh.

7.) Jetra so velika, lomljiva, v zgornji polovici rujavkasta, v spodnji temno-zelenkasta, mastna in malokrvna.

8.) Želodčeva površina je zelo blede, vsebine ni nikake, sluznica je blede in žumnasta (wulstig).

9.) Vranica, obisti, čreva in mehur (sečnik) so splošno zelo malokrvnati, a ne kažejo nikake nepravilnosti.

Mnenje.

Vzrok raztelešenčeve smrti je izkrvavenje, povzročeno prerezanjem leve grlovne dovodnice, leve zunanje grlovne do-

vodnice in leve vretenske odvodnice (glej A št. 10), in sicer izkrvavi navadno človek, če je le jedna teh krvnih žil prerezana. Oškodba, opisana pod A št. 10 je bila torej smrtonosna.

Oškodbe, opisane pod A št. 5, 6, 7 in 11 so vsaka sama zase radi velike obsežnosti težke vrste, ali življenju niso bile nevarne; motile bi bile pač poškodovanca v zdravju in zvrševanju poklica najmanj 30 dni.

Oškodba A št. 8 je lahka ter bi bila sama za-se motila poškodovanca v zdravju in zvrševanju poklica radi tega, ker je okrožje obtolčeno, teden dni.

Oškodba A št. 9 je težka ter bi motila poškodovanca v zdravju in zvrševanju poklica najmanj 20 dni.

Vse do sedaj omenjene oškodbe so bile prizadete s kakim ostrim orodjem.

Oškodbi št. 12 in 13 sta navadni krvni podplutbi, kateri bi ne bili poškodovanca sami za se prav nič motili. Prizadeti sta bili morda vsled padca na kak trd, top predmet, nikakor pa ne značita kakega odpora ali branitve.

Oškodbi A št. 3 in 4 sta težki; prva radi tega, ker je kost izdolbena, druga, ker je poglavna koža na notranji plati tako hudo obtolčena, da bi bilo za gotovo pričakovati gnojenja. Obe bi motili poškodovanca vsaka sama za-se ali skupno najmanj 20 dni v zvrševanju poklica in v zdravju. Ti oškodbi sta bili prizadeti s kakim trdim, topim orodjem, najbrže s kakim kamnom.

Z gotovostjo rečeta lahko podpisanca, da so bile vse, na mrliču najdene oškodbe še za časa življenja in s tujo roko prizadete. Ker ni bilo najti na truplu nikakih znakov branitve in ker je najti spredaj na čelu take oškodbe, vsled katerih je lahko nastopilo pretresenje možganov, trdita zvedenca, da sta bili te dve oškodbi najprvo prizadeti in potem šele druge, ko je bil poškodovanec vže omoten.

Smrt je morala takoj po prizadetju poškodbe A št. 10 nastopiti in bi bila tudi takojšnja zdravniška pomoč težko kaj opravila. Krvna podplutba v malih možganih in zlomljenje 5. desnega rebra je bilo prizadeto vsled padca. Verjetno je, da so oškodbe A št. 5—11 prizadete s koso.

Pripis: Obdolženec je priznal, da je najprvo omotil svojega pajdaša z udarci na čelo, potem pa mu s koso prerezal vrat.

Porotniki so ga soglasno spoznali krivim; vsled tega izreka ga je sodišče obsodilo v smrt na vislicah. Obsodba se je zvršila dné 4. novembra 1898.

Dr. P. Defranceschi.

Za ravnopravnost slovenščine in za nadsodišče v Ljubljani.

VII.

Deputacija odvetniške zbornice kranjske.

Zvršujoč sklep izvanredne glavne skupščine odvetniške zbornice kranjske z dne 17. julija t. l. se je izvoljena deputacija, namreč gg. zbornični predsednik dr. Mosché, zbornični pravdnik dr. Majaron in odbornik dr. Krisper, poklonila dne 14. oktobra t. l. tudi nj. ekscelenci gospodu ministerskemu predsedniku grofu Thunu ter mu izročila radi slovenščine kakor razpravnega jezika pri nadsodišči graškem spomenico, slično oni, ki jo je bila dne 13. avgusta izročila gospodu pravesodnemu ministru. (Gl. »Sl. Pravnik« 1898. I., str. 241. in nasl.)

Gospod ministerski predsednik je priznaval upravičenost pritožbe zapostavljenja slovenskega jezika od strani višjega deželnega sodišča v Gradci, a izjavil, da ni moči za sedaj eksekutivnim pôtem ničesar ukreniti v tej stvari in sicer, dokler ne izreče svojega mnenja najvišje sodišče, na katero je došla pritožba tudi radi višjesodnega razpravnega jezika v tem konkretnem slučaju.

V razgovoru je omenjala deputacija, da bi v varstvo popolne jednakopravnosti kazalo ustanoviti posebno nadsodišče v Ljubljani. Glede tega je ekscelenca grof Thun izrekel pomislek, da se dotični zahtevi ne da lahko ugoditi, ker bi morali odtrgati od Štajerske in Koroške del kronovine ter priklopiti ga novemu višjesodnemu območju, s čemur da bi bilo prodrto načelo zgodovinsko deželnih individualitet.

VIII.

Deputacija splošnega shoda slovenskih odvetnikov, notarjev in kandidatov.

Po smislu sklepov tega shoda je njegov izvršilni odbor sestavil spomenice, katere je po deputaciji: gg. dru. Josipu Serncu, odvetniku v Celji; Ivanu Plantanu, c. kr. notarju v Ljubljani in dru. Gustavu Gregorinu, odvetniku v Trstu, izročil dne 14. oktobra t. l. gospodu ministerskemu predsedniku in resortnim ministrom njih eksc. gg. dru. pl. Ruberju, dru. Kaizlu in baronu Dipauliju.

Gospodu kabinetnemu šefu eksc. grofu Thunu je deputacija oddala vse spomenice, tičeče se posameznih resortov, poleg tega pa tudi posebno spomenico zastran uradov, podrejenih c. kr. ministerstvu za notranje stvari. Le-ta spomenica piše, navedši sklepe shoda slov. odvetnikov in notarjev (glej »Slov. Pravnik« str. 204 in nasl.), nastopno:

»Izvajaje sprejeto naročilo usoja si podpisani izvršilni odbor udano predložiti Vaši ekscelenci imenovane sklepe.

Pri tem naj bode izvršilnemu odboru dovoljeno iz razprav shoda odvetnikov in notarjev posebej to povdarjati, kar upravičuje in utemeljuje storjene sklepe, kolikor se tičejo resorta Vaše ekscelence.

Shod odvetnikov in notarjev se je sicer poglavitno zaradi tega zbral, da bi se z zakonitimi sredstvi odbijalo nepričakovano in samovoljno postopanje c. kr. višjega dež. sodišča v Gradcu, vsled katerega se je zopet akutno napravilo vprašanje glede dopustnosti slovenskega jezika pri sodiščih, ki se je dosedaj smatralo v veliki meri dognanim.

Razprave shoda pa se umevno niso dale omejiti samo na justična oblastva. Tudi jezikovne razmere pri političnih oblastvih kronovin, v katerih prebivajo Slovenci, so se natančno razmotrivale, in pri tem so se dognali odnošaji, kateri so za Slovence tako obupni, kakor nikjer drugod.

Glede justičnih oblastev so se napravile v imenovanih deželah vsaj slabi poskusi, da bi se jezikovne razmere pri teh oblastvih vsaj približale najnujnejšim potrebam slovenskega

naroda. Glede političnih oblastev pa se tak poskus nikdar ni resno napravil, niti na Kranjskem, niti v kateri drugi kronovini. Na tem polju je državna uprava ostala popolnoma stara. Povsod se kaže tendenca, da bi se iz napačno razumevanih, takozvanih državnih interesov dajala prednost nemškemu jeziku neopravičeno in v očitno škodo za interese slovenskega ljudstva.

Slovenski jezik, čigar pripustnost na sodiščih je imela najboljše nasledke, se pri vseh političnih oblastvih teoretično in praktično smatra manj vrednim idijomom in na ta način se z nami ravna. Priznati se mora, da se pri nameščanju političnih uradnikov skoraj nič ne ozira na jezikovne sposobnosti in, ne da bi se pretiravalo, sme se izreči, da v kronovinah, kjer stanujejo Slovenci, dve tretjini uradnikov v politični državni službi nista vešči našemu narodnemu jeziku, samo na Kranjskem je v tem oziru nekaj boljše. Povsod so pa še v izključni rabi nemški odloki, nemški zapisniki, če tudi se zapisujejo ob razpravah s slovenskim kmetom.

To postopanje se kaže celo v vojvodini kranjski če tudi v manjši meri in ne tako ostentativno. Tudi na Kranjskem je pri političnih oblastvih očitna prikazen, da se povsod nemščini daje prednost.

Ni se torej čuditi, da se povsod slišijo rezke pritožbe proti uradovanju političnih oblastev in ni čudo, da se ljudstvo proti administrativnim oblastvom vedno bolj nezaupno vede. Odločbe teh oblastev segajo po navadi globokejše v ljudsko življenje, nego-li odločbe justičnih oblastev, posebno tedaj, kedar se po političnih razsodbah odloči v stvareh, katere za leta in leta vsebujejo za cele ljudske sloje srečo ali nesrečo. Ako se take razsodbe priprostim kmetom naznanijo v popolnoma neznanem jeziku, ako se vrhu tega pri poprejšnjih razpravah skoraj beseda ne govori slovenski, da bi jo mogli vdeleženci razumeti, potem je umevno, da se vsilijo priprostemu človeku povsod taki nazori, po katerih popolnem izgubi zaupanje do oblastev.

Ob najboljši volji političnih uradnikov se take razmere v resničnem interesu države ne bodo dale trajno vzdržati

Prememba v tem oziru je nujno potrebna, posebno tudi zato, ker se nahajajo ravno v teh razmerah najpoglavitnejši vzroki za ono veliko nezadovoljnost, katera se je polastila zadnjih 30 let slovenskega ljudstva.

Imamo sicer državne osnovne zakone, kateri jamčijo vsem jezikom naše države jednake pravice pri vseh uradih; vendar pa si je bil shod odvetnikov in notarjev v svesti, da se enake zastarele napake ne dajo takoj odpraviti, in da se mogó razmere le polagoma zboljšati.

V prvi vrsti je želeli, da bi se vendar enkrat našla vlada, ki bi v kronovinah, koder stanujejo Slovenci, resno prijala se ureditve jezikovnega vprašanja pri političnih oblastvih in bi to ureditev vstrajno izvajala. Ta ureditev je toliko nujnejša, ker prej sploh ni pričakovati, da bi se moglo doseči med narodi na jugu naše države sporazumljenje; ta ureditev se pa da toliko lažje izvesti, ker je slovenski narod svoje zahteve utesnil na to, kar nam že po človeški naravi pristojna, in ker ničesar ne zahteva, kar bi količkaj moglo škodovati državnim interesom. Najvažnejša zahteva, katero izreka slovenski narod po vsej pravici in katere ne more nikdar popustiti, je pa ta, da se v politično upravni službi samo take osebe namešča, ki so popolnoma zmožne slovenskega jezika. To zahteva naše ljudstvo sicer v svojem lastnem interesu, bolj pa še v interesu državne uprave, katera je v sedanjih razmerah površna in dostikrat tudi krivična. Dalje treba na vsak način izpolniti načelo, da se vsaka slovenska vloga v slovenskem jeziku reši, da konečno vendar enkrat poneha tekmovanje med posameznimi uradniki, kateri iščejo — in sicer tudi na Kranjskem — veliko čast v tem, da slovenskim kmetom utihotapijo kolikor moči nemških odlokov. Dalje je na vsak način izvajati načelo, da se zapišejo s slovenskimi strankami tudi slovenski zapisniki, tako, da vendar enkrat neha pri javnih oblastvih napaka, da se povsod zapisujejo nemški zapisniki, katerih slovenski kmetje ne razumejo, če tudi jih podkrižajo,

Konečno moralo bi se političnim oblastvom strogo zapovedati, da naj dopisujejo slovenskim občinam samo slovenski, ker imajo nemški dopisi največkrat to posledico, da občine do-

tičnih naredeb ne zvršujejo, ker občinski predstojniki niso zmožni nerazumnih uradnih dopisov si raztolmačiti.

Shod odvetnikov in notarjev je prepričan, da je ugovarjanje, češ, vlada nima zadosti slovenščine zmožnih uradnikov, le deloma opravičeno. Izvestne protekcije, o katerih ni treba natančneje izpregovoriti, so marsikoga sposobnega moža odvrnile od politične karijere in res želeli bi bilo, da bi dežele, koder Slovenci prebivamo, ne bile tudi še za naprej pribežališče vseh mladeničev, ki drugod niso porabni.

Ako pa bi navedeni ugovor bil opravičen, potem je dolžnost vlade, da skrbi za potreben naraščaj uradnikov. Ker je naše ljudstvo ubogo, ker Slovenci nimamo vseučilišča, je umevno, da naša mladina ne obiskuje dovolj vseučilišč, ker so ista daleč od tujem, in umevno je, da je le malo roditeljev, ki so zmožni svojim otrokom nakloniti drago vzgojo vseučiliško. Zaradi tega se je tudi postavil shod odvetnikov in notarjev na to stališče, da je vlada dolžna dajati državne ustanove mladeničem, kateri se posvetijo pravoslovju in ki hočejo vstopiti v državno službo; na ta način bi se znabiti zgodilo, da bi se na avstrijskih vseučiliščih oglasilo toliko slovenskih pravnikov, kolikor jih je potreba za naraščaj uradništva.

Podpisani zvršilni odbor si konečno še dovoljuje na to opozoriti, da veljajo predstoječe naredbe tudi glede hrvatskega naroda v Istriji, in si dovoljuje izreči prošnjo:

Vaša ekscelenca naj blagovoli sklepe shoda slovenskih odvetnikov in notarjev na znanje vzeti.« —

Gospodu justičnemu ministru sta se izročili dve spomenici, jedna radi uradovanja v pravosodji, druga radi nadsodišča v Ljubljani. Le-ta se bistveno vjema z dotičnim poročilom na shodu odvetnikov in notarjev (glej »Slov. Pravnik« str. 209 in nasl.) Prva pa najprvo navaja shodove sklepe ter potem nadaljuje:

»Že desetletja so si slovenski narod in njegovi zastopniki neumorno prizadevali, slovenskemu jeziku priboriti ravnopravnost v uradih, ki so za slovensko prebivalstvo določeni.

To prizadevanje bilo je tembolj utemeljeno, ker slovenski narod v južnih avstrijskih pokrajinah stanuje v kompaktnih masah, in bi se zaradi tega uveljavljanje slovenskega jezika

borilo z neznatnimi etnografičnimi težkočami. Dasi je to prizadevanje popolnoma opravičeno, so se mu vendar vlada in višja, z raznimi, največ tujimi elementi sestavljena oblastva kar najbolj upirala, toda zaman; vkljub opoziciji se raba slovenskega jezika čimdalje bolj razširja. Radi tega bil bi čas one zadržke odstraniti, kateri se še vedno, dostikrat na prečuden način, ravnopravnosti upirajo, zakaj končno je vendar neizogibno, da bode slovenski jezik svojo ravnopravnost dosegel in da jo doseči mora, če naj v Avstriji nastopijo zopet vrejene razmere.

Prizadevanje slovenskega prebivalstva naslanjalo se je spočetka na samo po sebi razumljivo, v naravnem pravu utemeljeno oportuniteto, kakor tudi na § 13. občnega sodnega reda. Zadnji pa se je navadno tako tolmačil in uporabljal, da se mu je slovenskemu jeziku sovražna misel s silo podtikala. Ker so se pa zlasti od justičnih oblastev, kjer je ravnopravnost slovenskega jezika najvitalnejšega pomena, delale naravnost neverjetne težkoče, zdelo se je visokemu pravosodnemu ministerstvu potrebno, na predsedstvo c. kr. višjega deželnega sodišča v Gradcu in Trstu izdati odredbo z dne 15. marca 1862. l., v kateri se je sodiščem vsaj deloma uradovanje v slovenskem, oziroma hrvatskem jeziku določno zaukazalo. Slovensko uradovanje je od tedaj dejanski napredovalo, dasi so razna ministerstva in razni politični sistemi včasih bolj, včasih manj poskušali ovirati je.

V smislu člena 19. državnih temeljnih zakonov z dne 21. decembra 1867 zadobili so vsi narodi v Avstriji, tedaj tudi slovenski narod, enakopravnost v šoli in uradih, in z gotovostjo bilo je pričakovati, da se ravnopravnosti slovenskega jezika pri uradih ne bo več ugovarjalo. Opozicija oblastev proti slovenskemu jeziku pa je postala kronična in je v posameznih slučajih rodila tako gorostasne izrodke, da je bilo neobhodno treba novih in strožjih odredb.

Z ministerijalno odredbo z dne 14. aprila 1881, št. 20513 ex 1881 se je za kronovino kranjsko že veljavna odredba z dne 5. septembra 1867, št. 8636 razširila na ves obseg sodnega okrožja celjskega in mariborskega in na slovenske pokrajine koroške; tudi se je odredilo, da se mora slovensko uradovanje,

katero je bilo dosihdob samo po možnosti in priličnosti predpisano, v bodoče neomejeno prakticirati. S to odredbo se je odpravila tudi ona omejitev, da se mora namreč slovensko uradovati samo glede onih strank, katere nemškega jezika niso zmožne.

Z ministerijalno odredbo z dne 24. novembra 1895, št. 20486 se je vrhu tega c. kr. deželnemu sodišču v Celovcu zabičilo, da se mora strogo po določbah ministerijalnih naredb iz leta 1882 ravnati.

Uveljavljenje novega civilnega postopnega reda bi bilo moralo v smislu principa ustmenosti in neposrednosti postopanja povzročiti daljno razširjanje slovenskega uradovanja, dasi ima zakon v tem oziru le malo določb. Zgoraj navedene določbe in odredbe pa vzlic temu vsaj deloma pripuščajo ravnopravno rabo slovenskega jezika pri pravosodnih oblastvih.

Toda če na podlagi teh določb današnjo prakso premo-trivamo, pridemo do neovržnega sklepa, da se zakoniti pred-pisi ne izvršujejo, ampak da se celo vedoma prezirajo.

Imenovani jezikovni predpisi se jedino in izključno v kronovini kranjski vsaj kolikor toliko upoštevajo, njih uveljavljenje se je zvršilo brez opozicije od strani sodnega stanu, dasi k temu pripadajo tudi sodniki nemške narodnosti. V naj-krajšem času so se, kakor oblastva, tako tudi stranke obeh narodnosti prepričale, da ravnopravnost slovenskega jezika deželi in pa tudi prvotnim nasprotnikom ni napravila nobene škode, ampak da je napravila samo narodnostni mir vsaj pri oblastvih. Jezikovne razmere na Kranjskem, dasi še vedno ne odgovarjajo do cela ravnopravnosti, so vidni kažipot, da bode legalno uveljavljenje jezikovnih naredb tudi zunaj kronovine kranjske narodni mir bolj pospeševalo kakor motilo.

Tega pa merodajni činitelji v ostalih, od Slovencev ob-ljudenih kronovinah še niso uvideli.

Shod odvetnikov in notarjev se je baval s številnimi klasičnimi vzgledi, ki kažejo, da se v drugih kronovinah za-koni in odredbe naravnost prezirajo. Konstatiral je, da zlasti sodišča na Spodnjem Štajerskem in Koroškem s slovenskimi strankami vseskozi in namenoma samo nemško uradujejo, ako jih ne ščitijo slovenski odvetniki. Tudi v tem slučaju se skoro

vsako uradno dejanje vrši v obliki nekake jezikovne borbe, vsled česar se meritorna stvar žalibog potiska v ozadje.

Uzrok takim razmeram in takemu krušenju izišlih predpisov pa je edino le ta, ker je disciplina pri višjih sodiščih in zlasti pri c. kr. višjem deželnem sodišču graškem v tem oziru nezadostna in prerahla.

Eklatanten dokaz temu, da je c. kr. višje sodišče graško ravnopravnosti slovenskega jezika neprijazno in da za nemški jezik naravnost propagando dela, je sklep njegov z dne 23. junija t. l., ki je tako nepričakovano in prezirljivo slovenski jezik odrinil od sodnega praga.

Če pa c. kr. višje sodišče take vzglede daje, potem ni čuda, da njemu podrejeni sodniki med seboj tekmujejo v tem, kako bi ugajali intencijam c. kr. višjega sodišča. Kam pa naj take razmere dovedejo, se danes še ne da lahko presoditi.

Na Spodnjem Štajerskem so razmere take, da bi bilo ravnopravnost slovenskega uradovanja z lehka izvesti, toda volje za to pri oblastvih skoraj čisto nedostaja.

V slovenskih pokrajinah Koroške pa se slovenski jezik pri oblastvih naravnost prezira, kar se da s številnimi vzgledi ilustrirati.

V Primorji, v Trstu, Istri, Gorici in Gradiški se sicer ravnopravnost slovenskega in hrvaškega jezika z italijanskim načeloma povsod priznava, praksa pa celo načelu možnosti in priličnosti povsod ne odgovarja, in je slovansko, oziroma hrvaško uradovanje zavisno ne samo od jezikovne zmožnosti sodnika samega, ampak tudi celo od tega, da pri nekaterih sodiščih zlasti v Istri ni niti slovenskega odnosno hrvaškega jezika zmožnih pisarniških uradnikov, celo niti kakih pisarjev. Radi tega se često pripeti, da se pri primorskih sodiščih samo radi tega ne uraduje slovenski ali hrvaški, ker je sodnik sicer teh jezikov zmožen, ne pa tudi njegov pisar. To dejstvo, da je kaj takega sploh možno, nam služi v dokaz, da je na Primorskem še vedno v rabi nam neprijazen sistem ali pa vsaj, da nedostaje energične volje ta zastarani sistem zatiranja Slovanov pri sodiščih v jezikovnem oziru odsloviti. Kako se jezikovna ravnopravnost Slovanov pri sodiščih v Primorji izvaja, dokaz temu je kričeča okolnost, da se vzlic

možnosti in priličnosti v okrožjih deželnege sodišča tržaškega in sodišča rovinjskega še ni moglo doseči, da bi se laškega jezika popolnoma nezmožnim obtožencem podala slovenska obtožnica. C. kr. državnemu pravdnilstvu na ljubo, ki se z rokami in nogami podajanju slovenskih obtožnic protivi, se zasliševanje obtoženca največ italijanski, v sodnih okrajih Sežane, Komna in Podgrada pa nemški zapisuje. Le tako je mogoče, da se v čisto slovenskih sodnih okrajih Sežane, Komna in Podgrada obtoženec in priča, italijanskega in nemškega jezika popolnoma nevesči, seveda slovensko zaslišujejo, njih izpovedbe pa nemški protokolujejo in se potem glavne razprave v laškem jeziku na temelju dosledno v laščini sestavljenih obtožnic obravnavajo; in se niti za to zadostno ne poskrbi, da bi se izbralo toliko porotnikov slovenskega jezika zmožnih, da bi se zamogla sestaviti porotniška klop, ki bi obtoženca in priče razumela. Taki odnošaji so naravnost nevredni pravne države. V civilnem pravdnem postopanju, kjer stranke bolj po redko odvetnik zastopa, se slovenski jezik po možnosti in priličnosti odriva in pod pretvezo notranjega uradnega jezika po možnosti in priličnosti laško in nemško uraduje. V pravnih se sicer pri teh sodiščih slovanski jezik nekoliko bolj spoštuje, to pa le radi tega, ker slovanske stranke in slovanski zastopniki zadnja leta energično zahtevajo slovanskih rešitev. Toda tudi v pravnih rečeh se še ni povsod posrečilo na slovanske vloge dobiti slovanskih rešitev. Zlasti okrajni sodišči v Piranu in Bujah v Istri ne marati niti črke slovansko zapisati, dasi v nju okoliših Slovani kompaktno in v velikem številu stanujejo.

Ta popis je zvesta podoba jezikovnih neprilicnostij pri sodiščih v Primorji, katerim bi se dalo napraviti konec z energično voljo in zlasti s tem, da bi dosledno jezikovno kvalifikovani uradniki pri imenovanjih dobivali prednost.

Iz priloženega časnikarskega poročila o shodu odvetnikov in notarjev se razvidi, da so razni merodajni govorniki, kateri zavzemajo tudi častno politično stališče, brez okolnosti priznali, da spoštovanje pred oblastvi in zlasti pred sodišči med slovenskim prebivalstvom čimdalje bolj propada in mineva.

Shod odvetnikov in notarjev moral je najgloblje obžalovati, da zlasti pravosodje, čegar zvesti sotrudniki tudi oni hočejo biti, vsled neprestanih jezikovnih bojov in vsled jednostranskega stališča sodišč izgublja spoštovanje in zaupanje.

Radi tega je naravnost dolžnost odvetnikov in notarjev, da v interesu zlasti pravosodja proti takim razmeram pravočasno protestirajo.

Ni dvoma, da osobito visoko c. kr. pravosodno ministerstvo o teh odnošajih ni zadosti ali pa da je napačno poučeno, zakaj, sicer bi bilo neumljivo, da ono o svoji skrbi za razvitek in spoštovanje pravosodja trpi take odnošaje.

Tudi ni danes več dvomljivo, da so se mesta svetnikov pri c. kr. sodiščih, osobito pri c. kr. višjem deželnem sodišču graškem jednostransko podeljevala, zakaj, javna tajnost je, da je bila pri njih podelitvi nemška narodnost jedna najvažnejših kvalifikacijskih točk, dasi bi se s pravično podelitvijo svetniških mest med sodniki raznih narodnostij dalo doseči ono blagodejno ravnotežje, katero bi končno moglo dovesti k mirnemu, objektivnemu in obojestransko kontroliranemu mnenju o jezikovni enakopravnosti.

Samo prilično bodi omenjeno, da se pri c. kr. okrožnem sodišču v Celju že 10 let ni imenoval noben svetnik slovanske narodnosti, tako da sedaj tam posluje svetniški kolegij izključno nemške narodnosti.

Te ravno obrazložene neprilichnosti so bile shodu odvetnikov in notarjev povod k zgorajšnjim sklepom, kateri name ravajo njih remeduro. V tem oziru zdi se popolnoma opravičeno, če slovenski odvetniki in notarji napovedujejo energično poudarjanje ravnopravnosti in če so pripravljeni braniti jo z vsemi zakonito pripuščenimi sredstvi opozicije. Temu namenu bode služila zveza vseh slovanskih odvetnikov in notarjev; skušali bodo tudi, da o vseh prestopkih jezikovnih naredeb izve tudi javnost in da se o njih obvestijo tudi visoka c. kr. ministerstva.

Ker navedeni nedostatki slovenskim dijakom ne morejo biti bodrilo za vstop v državno službo, zlasti v službo pravosodja, tedaj ne preostaja drugega, nego da se razmotriva o ustanovitvi štipendij za take dijake, in to tembolj, ker je že

danes čisto jasno in očitno, da dosedanje število slovenskih, ali slovenščine zmožnih uradnikov absolutno več ne zadostuje in osobito za bodočnost ni pričakovati zadostnega naraščaja.

Končno vidi se shodu odvetnikov in notarjev tudi potrebno sprožiti misel o ustanovitvi c. kr. višjega deželnega sodišča s sedežem v Ljubljani. V tem oziru naj bode dovolj opozoriti na posebno za to predloženo spomenico.

V imenu shoda slovenskih odvetnikov in notarjev udano podpisani izvršilni odbor zagotovo pričakuje, da bode visoko c. kr. pravosodno ministerstvo te pritožbe objektivno presojalo, zakaj slovenski odvetniki in notarji se pri teh uvaževanjih niso dali voditi toliko od političnih motivov, kolikor od načela, da je pravično in sigurno uradovanje osobito pri justičnih oblastvih mogoče samo tedaj, ako se slovenskemu odnosno hrvatskemu jeziku prizna ona ravnopravnost, katera ne vznemirja in vtrjuje samo pri strankah čuta pravičnosti, ampak katera je tudi za odvetniški in notarski stan edino sredstvo za takšno sodelovanje pri uradovanju, kakoršno zamorejo zagovarjati pred svojim stanom in svojo vestjo.

V imenu shoda slovenskih odvetnikov in notarjev usoja si podpisani komite udano prositi:

Visoko c. kr. pravosodno ministerstvo blagovoli te sklepe vzeti v vednost in ukreniti, da se očitani nedostatki najnujnejše odpravijo.« —

Spomenica, ki se je izročila gospodu finančnemu ministru, prijavlja sklepe shoda in potem piše mej drugim:

»Shod odvetnikov in notarjev se je v prvi vrsti zaradi tega zbral, da ugovarja proti neopravičenemu sklepu c. kr. višjega deželnega sodišča v Gradcu, vendar pa se razprave shoda niso dale utesniti samo na justična oblastva. Tudi razmere pri davčnih oblastvih so se natančno razpravljale in posebno se je povdarjalo, da se v deželah, koder stanujemo Slovenci, prav dostikrat nameščajo uradniki, ki slovenščine niso zmožni, tako, da z ljudstvom sploh ne morejo občevati.

Od vseh strani se je naglašalo načelo, da naj pri nameščanju davčnih uradnikov, ki naj službujejo med Slovenci, vendar jedenkrat preneha tista lehkomiselnost, katera je povzročila sedanje žalostne razmere, Ne oziraje se na obstoječe

zakone, je naše ljudstvo, ki davke plačuje, popolnoma upravičeno zahtevati, da ga pri davčnih uradih v njegovem lastnem jeziku zaslišijo, in da se mu posebno ne vsiljujejo dopisi davčnih uradov, kateri so sestavljeni v jeziku, njemu nerazumnem.

Tudi se je dognalo, da ima finančna uprava na razpolago pripravno uradniško osebje, da pa vzlic temu ne vporabi tega osebja, da marveč sposobne, slovenščine zmožne uradnike prav rada pošilja v tuje kronovine, dočim namešča v naših kronovinah, koder Slovenci prebivamo, Nemce in Italijane. To se godi seveda na kvar slovenskemu ljudstvu in tudi na kvar državi, ker je njena davčna administracija med Slovenci zato zelo pomanjkljiva.

Končno si dovoljuje podpisani zvršilni odbor, opozoriti na to, da vse to, kar se je gori navajalo glede slovenskega naroda, velja tudi za hrvatski narod v Istri, in si usoja izročiti udano prošnjo:

Vaša ekscelenca naj blagovoli sklepe shoda slovenskih odvetnikov in notarjev vzeti na znanje.«

V spomenici, podani gospodu trgovinskemu ministru, se poleg sklepov in mej drugim prijavlja to-le:

»Tudi razmere pri poštinih in brzojavnih uradih so se natančno razpravljale in posebno se je naglašalo in dognalo, da slovenski narod vkljub dolgemu in neumornemu naporu tudi pri teh oblastvih še ni mogel doseči enakopravnosti.

Naše ljudstvo se v jednomer razburja po malenkostnih odločbah teh uradov, katere nimajo za državno upravo nikake koristi. V tem oziru si usojamo poudarjati stališče glede dvojezičnih poštinih pečatov, napisov, tiskovin in tako dalje. Kak boj se mora biti za vsaki — dvojezični pečat! Godi se ravno tako, kakor da bi se nahajala v Avstriji rešitev države v nemškem poštinem pečatu! Dvojezične tiskovine so sicer uvedene, toda pri mnogih uradih se nalašč zadržujejo in strankam se reče, da ni dvojezičnih tiskovin.

Slovenski oddane brzojavke se pačijo tako, da jih prejemnik ne more razumeti. Nepregledno je število pisem s slovenskim napisom, katera dolgo časa potujejo po vsem svetu, predno pridejo na kraj, kamor so določena.

Take nepravilnosti se pojavljajo v službi skoro vsaki dan. Dostikrat jih zakrivijo nalašč dotični uradniki, kateri svojemu nemškemu mišljenju s tem pomagajo, da se znosijo nad pismom s slovenskim napisom ali nad slovensko brzojavko. Pri tem se dotični uradniki dobro zavedajo, da take malenkostne sekature izdatno dosežejo svoj namen in da slovensko ljudstvo neprenehoma razburjajo. Največkrat pa se zakrivijo take nepravilnosti vsled nevednosti uradnikov, ker se državna uprava od nekdanj drža načela, da se nameščajo pri poštnih in brzojavnih uradih v slovenskih kronovinah taki uradniki, kateri slovenskega jezika sploh niso zmožni, ali pa prav nepopolno. Nasprotno pa se poštni in brzojavni uradniki, kateri so popolnoma zmožni slovenščine, predstavljajo v nemške ali laške kraje, samo da se s tem pokaže, da je Avstrija nemška država in da mora taka ostati.

Tudi pri poštnih in brzojavnih uradih ne bo preje miru, dokler ne bode uvaževala državna uprava samo po sebi umevnega a dosedaj tako sovražnega načela, da morajo uradniki, kateri naj med slovenskim ljudstvom izvršujejo če tudi najmanjšo državno službo, razumeti jezik našega ljudstva popolnoma v besedi in pismu.

Podpisani odbor si še dovoljuje končno opozoriti, da vse to, kar se je tukaj navajalo glede slovenskega naroda, velja tudi glede hrvatskega naroda v Istri in si usoja izročiti udano prošnjo:

Vaša ekscelenca naj blagovoli sklepe shoda slovenskih odvetnikov in notarjev vzeti na znanje.«

O razgovorih deputacije z ministri je tržaška »Edinost« priobčila iz kompetentnega peresa naslednje poročilo:

»Deputaciji odposlancev odvetniškega in notarskega shoda, katero je vodil štajerskega deželnega glavarja namestnik g. dr. Šernec in katera je predložila spomenico v istem smislu, kakor deputacija odvetniške zbornice kranjske, pridodavši še sklepe omenjenega shoda in posebno pritožbe glede zapostavljanja slovenskega jezika v vseh uradih, zatrdil je ministerski predsednik, da bode skrbel za to, da se bode povsod strogo izvrševalo načelo enakopravnosti ter da bode uvaževal vsako pritožbo v tem oziru. Pri-

tožbe pa naj se vlagajo takoj v vsakem slučaju, ker je lažje preiskovati posamične slučaje, nego neštevilo slučajev naenkrat. Na opazko dra. Gregorina, da smo posebno na Primorskem še daleč od ravnopravnosti ter da polaga ministerskemu predsedniku posebno toplo na srce vprašanje slovenske šole v Trstu, katero čaka rešitve že 14 let, je odgovoril ministerski predsednik, da je tržaško šolsko vprašanje jako zamotano ter da mu je znano iz lastne prakse, kako dolgo so se vlekle taka vprašanja na Češkem. Sicer pa da je prepričan, da bode sedanji gospod namestnik nepristransko upošteval opravičene želje primorskih Slovanov.

Posebno dolgo se je mudila ista deputacija pred justičnim ministrom Ruberjem, ki je pazno poslušal želje in pritožbe, izražene mu po dru. Srncu sploh in posebe za štajerske, po notarju Plantanu za kranjske Slovence in po dru. Gregorinu za primorske Slovane. Mej drugim je priporočal poslednji ministru, naj ukrene potrebno, da bodo že enkrat primorska državna pravdništva vlagala slovenske, oziroma hrvatske obtožnice ter da se stori konec anomaliji, da se čestokrat zaslišujejo stranke v kazenskih stvareh v slovenskem jeziku, zapisujejo se zapisniki v nemškem, a razpravlja se v italijanskem jeziku, vse to na ljubo državnemu pravdnistvu, ki se z vso silo brani proti slovenskemu in hrvatskemu razpravljanju. Gospod minister je izjavil na to priporočilo, da je opisano postopanje nezakonito ter da je že sam storil korake v tem oziru, ker se mu izražene zahteve zde opravičene v vsakem oziru.

Finančni minister dr. Kaizl je poslušal pozorno pritožbe odposlancev odvetnikov in notarjev ter je obljubil, da bode povsodi strogo varoval jezikovno ravnopravnost. Na opazko dra. Gregorina, da se moramo boriti na Primorskem na finančnih oblastvih celó za take malenkosti, kakor so plačilni nalogi in davčni opominski listi, kateri se izdajajo v Trstu načeloma v laškem in nemškem jeziku tudi znanim slovenskim strankem, mej katere se prišteva tudi on sam, ter da se to dogaja konsekvantno, izjavil je dr. Kaizl, da se mu to zdi čudno ter da je mislil, da se to ne dogaja več. Zabeležil si je to

pritožbo še posebno ter je obljubil, da v tem oziru ponovi svoje naloge.

Slednjič se je predstavila deputacija odvetnikov in notarjev še trgovinskemu ministru baronu Dipauliju, kateri je obljubil, da bode vestno preiskoval podane mu pritožbe ter da bode skrbel po možnosti za izvrševanje ravnopravnosti na podrejenih mu uradih in posebno na brzojavnih in pošt-nih uradih. Za sedaj, t. j. dokler ne prouči spomenic, da ne obljublja ničesar, ker ima navado, da tudi stori, kar je obljubil.

Deputacija odvetnikov in notarjev se je razgovarjala z ministri še o različnih perečih vprašanjih, katera se pa ne dajo razpravljati na tem mestu.

IX.

Stališče c. kr. najvišjega sodišča.

C. kr. najvišje sodišče je dobilo povod izreči se zastran sklepa, s katerim je c. kr. višje deželno sodišče v Gradci na prizivni razpravi dne 23. junija l. l. odklonilo slovenski jezik kakor razpravni jezik. Izreklo se je na dva načina, prvič v odločbi, ki jo je izdalo na revizijo, a drugič v posebni odredbi v smislu opravnega reda za graško nadsodišče.

V dotični pravdi tožitelja Ivana G. proti tožencema Ivanu M. ter njegovi ženi Frančiški M. radi 2514 gld. 28 kr. (gl. »Slov. Pr.« str. 182) je namreč tožiteljev zastopnik g. dr. Fr. Stor vložil revizijo zoper rabsodbo c. kr. višjega dež. sodišča v Gradci z dne 23. junija 1898 opr. št. Bc II. 222/98/2, s katero se je na priziv tožitelja in prvotoženca potrdila rabsodba c. kr. dež. sodišča ljubljanskega z dne 21. aprila 1898 opr. št. Cg I 41/98/7. Z revizijskim spisom je izpodbijal rabsodbo zaradi tega: 1.) Ker se je tožbena zahteva glede drugotoženke Frančiške M. odbila in potrdila rabsodba I. inštanice v celem obsegu. 2.) 3.) 4.) Ker se je predlog zastopnikov tožitelja in drugotoženke, da se naj razprava vrši kakor na prvi inštanici, tako tudi pred prizivnim senatom v slovenskem jeziku, s sklepom zavrnil in 5.) ker so se predlogi zastopnikov vseh strank, da se naj zaslišita pod prisego prvotoženec, oziroma drugotoženka, s sklepom prizivnega senata zavrnil. —

Izvajal je revizijske razloge: *Ad* 1.) mej drugim: »... Ker pa je prizivni senat zavrnil predlog, da se naj slovenski razpravlja, zavrnuti je moral tudi konsekvantno predloge zastopnikov, da se naj prvotoženec in drugotoženka zaslišita kakor stranki pod prisego, dobro vedoč, da stranki nista večši nemškega jezika in da bi bil torej prizivni senat primoran razpravljati s slovenskimi strankami v slovenskem jeziku v smislu §-a 26 civ. pr. reda ter tako spraviti svoj prvotni sklep »ad absurdum«. S tem svojim sklepom pa je kršil prizivni senat zakon, posebno čl. XIX drž. tem. zakonov in je celo postopanje nično v smislu §-a 503, ozir. §-a 477 civ. pr. reda, ker se je strankam, oziroma njih zastopnikom po nezakonitem ravnanju odvzela možnost razpravljati na prizivnem sodišču v materinem slovenskem jeziku, kateremu je zajamčena v drž. tem. zakonih enakopravnost tudi v vseh uradih. To kršenje zakona ustanavlja ničnost in le mimogrede opomnim, da je pravno čustvo ljudstva vsled nične rabsodbe c. kr. viš. dež. kakor prizivnega sodišča tembolj razburjeno, ker je ljudstvo, kakor so tudi pravniki vsi mnenja, da bi se morale stranke ali vsaj jedna stranka zaslišati pod prisego in da bi se morala potem drugotoženka na vsak način tudi obsoditi po tožbeni zahtevi«....

Ad 4 in 5: »Povedal sem razloge že k št. 1.) ter dejanske okolnosti, iz katerih sledi, da se nahajajo v le-tej pravdi bistvene pomankljivosti, ki so na poti, da se ni pravda do dobrega pretresla in temeljito rabsodila. — Revizijski predlogi: 1.) Da se rabsodba II. inštance zaradi ničnosti razveljavi, ozir. tako premeni, da se tudi drugotoženka obsodi po tožbeni zahtevi 4.) Da se razveljavi sklep c. kr. viš. dež. sodišča v Gradci odnosno II. senata z dne 23. junija 1898. l. in izreče, da se je s tem sklepom kršil čl. XIX. drž. tem. zak. ter s tem včinila ničnost po smislu §-a 477 št. 4 in §-a 503 civ. pr. reda. 5.) Da se pripustijo o zgoraj navedenih dejanskih okolnostih dokazi po zapriseženem zaslišanji prvotoženca, ozir. drugotoženke in da se v to svrhu po §-u 509 odst. 2. civ. pr. r. odredi pri vis. revizijskem sodišču ustna razprava v svrhu popolnitve pomankljive razprave I. in II. inštance.

C. kr. najvišje sodišče je v nejavni seji glasom odredbe z dne 3. novembra 1899 št. 13417 povsem potrdilo iz-

podbijano razsodbo prizivnega sodišča. Glede na jezikovno vprašanje piše v razlogih:

»Razsodba prizivnega sodišča se izpodbija po smislu §-a 503 št. 1 civ. pr. reda, ker je nična zaradi nedostatka, označenega v §-u 477 št. 4 leg. cit. Ničnost bi se bila zgodila vsled sklepa prizivno-sodnega senata, ki odklanja predloge zastopnikov strank, da bi se pripustila razprava v slovenskem jeziku.

Za revizijsko sodišče mora biti v tem pogledu odločevalno le to, ali se je s tem sklepom po smislu navedeb v pritožbi kaki stranki odvzela mogočnost, razpravljati pred sodiščem, vsled nezakonitega ravnanja. Le v tej zvezi more revizijsko sodišče presojati razlog pritožbe. Če pa bi bila napovedana ničnost resnična, tedaj bi mogla po §-u 510. civ. pr. reda le privedi do razveljavljenja razsodbe, nikakor pa ne do nje preuredbe v smislu eventuelnega revizijskega predloga.

Ničnosti po smislu št. 4. §-a 477. civ. pr. reda pa tukaj ni, ker ta zakon preti z ničnostjo le, če je kdo prikrajšan v pravici, da ga je poslušati, iščečega ali branečega pravo. Tožitelj v tej pravici gotovo ni bil prikrajšan, ker razprava se je vršila tako, da je bilo njegovemu zastopniku popolnoma slobodno, kakor mu pristojno, govoriti in predlagati, kar je tudi čeprav v nemškem jeziku, vendar-le brez zapreke storil.

Da bi bil navzočni, baje le slovenščine zmožni tožitelj sam poprijel besedo za kako izjavo in da mu bi dotična beseda bila pretrgana, ne izhaja iz neizpodbijanih protokolarnih ugotovitev. Vprašanje pa, v kaki obliki bi se bilo razvilo morebitno dokazovanje zaslišanjem strank kakor prič, je končno v nemar pustiti, ker prizivni senat je tozadevne predloge zavrnil iz stvarnih, ne pa iz jezikovnih razlogov.

Izpodbijanje radi dozdevne ničnosti je torej neutemeljeno, in zato tudi vprašanja, ali je sklep nezakonit, ni treba tukaj pretresavati. —

Po soglasnih javnih poročilih je pa c. kr. najvišje sodišče povodom odločbe o tej reviziji izdalo c. kr. višjemu sodišču v Gradci tudi navodilo zastran rabe slovenskega jezika na prizivnih

razpravah in to posebej na podlagi §-a 277., odst. 2. opravičnega reda. Zategadelj vsebina tega navodila javnosti ni natančno znana.

X.

Dopis.

Po poročilih raznih časnikov je najvišje sodišče razveljavilo sklep graškega nadsodišča, s kojim je bil slovenski jezik kakor razpravni jezik pri tem sodišču izključen. Vsebina in razlogi te odločbe natančno še niso znani. Vender pa se ne manjka komentarjev, ki jej pritrjujejo, ali jo odklanjajo, katerej stranki pač razlagatelji pripadajo.

Naš namen ni, spuščati se s tistimi v polemiko, ki na nečuvčen način spravljajo sodni izrek v dotiko z najnižjimi strankarsko-političnimi nakanami. Prav tako pa se nam tudi ne zdi potrebno, da bi se zaradi tega radovali, ker se je samo za senat graškega nadsodišča sporno vprašanje pravnim potom pravilno in pravično rešilo.

Stališče, na kojem stojimo vsled sklepa graškega nadsodišča, je bistveno drugo, nego ono, koje glasila strank tu in tam zavzemajo. Mi namreč preko odločbe najvišjega sodišča še ne pozabimo, da je nastalo jezikovno vprašanje obsežnega načelnega pomena, kojega najvišje sodišče ni ne rešilo, niti bilo poklicano rešiti je. Ne pozabimo tudi, da je to vprašanje člen v tisti verigi poniževanj, koje si prizadevata nemški šovinizem in nemška premoč oviti okolu narodnega razvoja Slovencev.

Priznavamo sicer, da je odločba najvišjega sodišča vstvarila prejudice, ki ga bodo najbrž tudi sodniški krogi nasprotnega naziranja prvi čas uvaževali. Toda znano nam je, da celó zapriseženih zakonov pred strastjo strankarstva ni móči braniti, toliko manj pa odločb.

Za nas torej še to vprašanje ni rešeno, nego je bodemo šele tedaj mogli smatrati rešenim, t. j. s pozorišča odstranjenim, kadar bodemo imeli garancije, da se ne more nikdar več povrniti. In to garancijo zapazimo edino le v narodnem sodniškem stanu.

Narodne sodnike ali pravilneje: narodna sodišča! Brezdvomno je, da jih imajo vseskozi Nemci, Poljaki, Čehi, Italijani — zakaj bi jih ne imeli tudi Slovenci? Sicer jih imajo tudi Slovenci, toda le deloma. Največ na Kranjskem, malo na Primorskem, na Štajerskem že jako malo, najmanj ali nič pa na Koroškem. To velja za okrajna sodišča. — Sodni dvori pa so razven Ljubljane in Novega mesta izključno z Nemci zasedeni, često s takimi, ki so slovenskega jezika le za silo zmožni. Sodni dvor druge stopnje v Gradcu pa sploh dosedaj še nikdar slovenskega svetnika videl ni.

Tako je s sodniškim stanom za prebivalstvo preko jednega milijona Slovencev. —

Dne 19. aprila 1850 (drž. zak. št. 182) izšla je ces. naredba »glede organizma in obsežnosti delokroga višjesodnega senata v Tridentu v razmerji do nadsodišča v Inomostu.«

Ta cesarska naredba je iz več ozirov zanimiva. Najprej nam kaže, da se svojedobno nikdo ni bal razkosanja kake kronovine, da se ustreže potrebam naroda glede narodnega sodstva. Kakor znano, je namreč ministerski predsednik grof Thun deputaciji kranjske odvetniške zbornice kakor glavno zapreko, da bi se v Ljubljani ustanovilo nadsodišče za slovenske pokrajine, označil nemožnost razkosanja kronovin.

Nadalje nahajamo v navedeni naredbi ustanovljeno autonomijo italijansko-narodnega sodstva, kakoršnega ni bilo pozneje nikjer več v Avstriji.

»Nadsodišče v Inomostu za okraje c. kr. deželnih sodišč v Inomostu, Bolcanu in Feldkirchu in višjesodni senat v Tridentu za okraje c. kr. deželnih sodišč v Tridentu ter Roveredu imata neodvisno drug od drugega sama, ali v kolikor bi zakoni določevali, sporazumno z dotičnim generalnim prokuratorjem izvrševati sodno oblastvo in višje vodstvo sodstva v svojih odkazanih okrajih po smislu že obstoječih in v bodoče zdanih zakonov. (§ 9).« — »Višjesodni senat v Tridentu ima torej v obče, in v kolikor niso označene v naslednjih določbah izjeme, v svojih sodnih opravilih iste pravice in dolžnosti v svojem sodnem okolišu, katere ima nadsodišče v Inomostu za nemške Tirole in Predarelsko. (§ 10).«

Podpisal je to naredbo Schmerling. Število prebivalcev v laških Tirolih ni bilo takrat nič večje, nego ono vojvodine Kranjske. V primeri z današnjimi, vsako narodno pravo teptajočimi odnošaji glede sodnega oblastva v slovenskih pokrajinah zdi se nam stanje, vstvarjeno po imenovani naredbi v laških Tirolih, naravnost idejalno. Ne prikrivamo si prav nič, na kake težkoče bi zadelo justično vodstvo, če bi hotelo ustvariti le približno takšno stanje za Slovence.

V ustavni dobi se sploh ni ustanovilo nobeno nadsodišče in tudi noben samostojen višjesodni senat. Ni precedenčnega slučaja. Čl. 2. zakona glede sodniške oblasti določa: »Organizacijo in pristojnost sodišč določajo zakoni.« To je edina direktiva. Naj se li odločitev senata od nadsodišča smatra za »določitev organizacije in pristojnosti sodišča« — to je vprašanje, kojega ne bi radi naravnost zanikali.

To navajamo edino le v dokaz, da se zavedamo težkoč, ki se pravičnemu vravnanju teh odnošajev ustavljajo. Vzlic temu pa jih je treba vravnati in sicer tako, da se bodo zlagali s popolno, v državnem temeljnem zakonu izrečeno jednako-pravnostjo. V tem oziru ne moremo odnehati in tudi ne bomo odnehali, najmanj pa nas bo v tem našem prizadevanju oviralo huronsko vpitje nemških iredentovcev, ki vselej zahrumé, kadar se nam namerava pripoznati kaka naših naravnih pravic.

Čas je, da pustimo vsako sentimentalnost na strani; učili smo se od svojih nasprotnikov; odločnosti in vztrajnosti tudi nam ne bode manjkalo. Tudi nas bodo enkrat potrebovali, ker tudi mi smo činitelj v »Viribus unitis« avstrijskega cesarstva, za koje smo stoletja in stoletja blago in kri žrtvovali, a smo s tem dosedaj le nadvlado Nemcev v Avstriji krepili ter zatiranje našega lastnega naroda omogočili.

Sedaj je drugače. Mi hočemo iste pravice, kakoršne imajo Nemci in se nočemo dati v kulturnem razvoju našega naroda od njih ovirati. Konečno osiguranje našega narodnega prava gledé pravosodja moremo dobiti le v združenju vseh slovenskih pokrajin pod jedno nadsodišče, ki bi se naj ustanovilo v Ljubljani. Dobra stvar zahteva potrpljenje, to vemo; nikakor pa nam to ne bode jemalo poguma, temveč se bomo z vso silo prizadevali za dosego tega smotra.

Ker pa ne dvomimo, da bode pravična justična uprava to našo željo priznala za utemeljeno — posebno radi graškega slučaja, ki nam obeča vse možne velejitete — in da nas bo tudi v tem podpirala, moramo opozarjati na naredbo justičnega ministerstva z dné 3. februvarja 1890 št. 1874, ki se je izdala za nadsodišče v Pragi, ter gospoda justičnega ministra prositi, da v smislu te naredbe pri nadsodišču v Gradcu ustvari odnošaje, ki bodo za prvi čas vsaj nekoliko mogli obvarovati slovenski narod dogodkov, kakoršen je bil poslednji. Hvaležno bi potem dosego te etape naših prizadevanj poplačali. *Dr. A. M.*

Iz pravosodne prakse.

Civilno pravo.

a) Ustavitev dražbenega postopanja, ker k dražbenemu naroku ni prišel noben ponudnik.

V dražbenem postopanju dijaške ustanove K. zoper T. je narok za dražbo zemljišč (poljedelskih) določen bil na 24. oktobra 1898. Temu dražbenemu postopanju je pristopila upnica, posojilnica K. Dné 20. oktobra 1898 je odstopila zahtevajoča upnica, dijaška ustanova K., od nadaljevanja dražbenega postopanja; zato se je izdalo in pravočasno vročilo obveščenje vseh vdeležencev, odnosno poziv pristopivšemu upniku po smislu §-a 206. zvrš. r. Dražbeno postopanje se je nadaljevalo, a k dražbenemu naroku se noben ponudnik ni zglasil. Radi tega je zvršilno sodišče, c. kr. okrajno sodišče v Ljubljani dražbeno postopanje definitivno ustavilo iz teh-le razlogov:

K dražbenemu naroku, določenemu s tusodnim sklepom z dné 19. septembra 1898, opr. št. E $\frac{1117/98}{8}$ na 24. oktobra 1898 ni prišel noben ponudnik, dasiravno se je dražbeni oklic vsem vdeležencem vročil in tudi po zakonitih predpisih razglasil. Dejstvo, da ni nikdo prišel k dražbi, smatrati je enakim slučaju, da se pri dražbenem naroku ne doseže najvišji ponudek, ko se torej prodaja nepremičnin ne sme vršiti. To zopet, da se prodaja ne sme vršiti, je po svoji pravni naravi odrek domika. Treba torej

uporabiti analogno za odrek domika v §-u 186. zvr. r. in nastopnih veljavna določila. V §-u 181. odst. 3 je dalje določeno, da, ako se ni najvišjega ponudka doseglo gledé poljedelskih posestev pred pretekom 6. mesecev, ni smeti predlagati uvedbe nikacega novega dražbenega postopanja, in v §-u 188. zadnji odst. zvr. r. je za slučaj, če se po pravokrepnem odreku domika ne more določiti nov dražbeni narok, določeno, da je dražbeno postopanje ustaviti. V le-tem slučaju se pred pretekom 6. mesecev ne sme novo dražbeno postopanje uvesti; torej se ne sme določiti novega dražbenega naroka, in zato je posledica: ustavitev dražbenega naroka — opravičena.

Na rekurz pristopivše upnice je c. k. deželno sodišče v Ljubljani z odločbo z dné 7. decembra 1898, opr. št. R. I. $\frac{64/98}{1}$ sklep zvršilnega sodišča potrdilo iz teh-le razlogov:

Vsled sklepa z dné 21. oktobra 1898, opr. št. E $\frac{1117/98}{12}$ se je dražbeno postopanje ustavilo le v zvršilni reči dijaške ustanove K. proti T. Ker pa ta ustavitev ni tudi enako veljala proti rekurentinji, katera je gledé zemljišč vl. št. 625 in 752 kat. obč. Krakovsko predmestje vsled sklepa z dné 19. septembra 1898, opr. št. E $\frac{2254/98}{1}$ pristopila prej navedenemu zvršilnemu postopanju, se je ista v smislu §-a 206. zvrš. r. pozvala, izreči se v 14 dneh, da bode nadaljevala dražbeno postopanje, ker sicer pravni nasledki, kolikor izvirajo in so združeni z ustavitvijo v zvršilni reči imenovane dijaške ustanove, zadenejo tudi njo. Dražbeno postopanje se torej s tem sklepom ni ustavilo niti popolnoma, niti začasno, kolikor se tiče rekurentinje same, marveč le v toliko, kolikor se je isto tikalo dijaške ustanove K. To bi se zgoditi moralo le takrat, ako bi dražbeni rok ne padel v teku 14 dni, in ako bi rekurentinja v tem roku ne oddala pozvane izjave. Ker pa je zvršilno postopanje v smislu §-a 139. zvrš. r. smatrati jednotnim za zahtevajočega, kakor tudi za pristopivšega upnika, ni bilo dražbenega naroka, določenega na 24. oktobra 1898 ustaviti, ker v roku, določenem v §-u 206. zvrš. r., zvršilno postopanje nikakor ne miruje, nego ga je v tem roku nadaljevati še za one upnike, proti katerim ustavitev dražbenega postopanja nima veljave, naj si dražbeni rok pade v rok 14 dni ali ne.

Rekurentinja bila je po zakonu obveščena o dražbenem naroku 24. oktobra 1898, kateri se je imel po vstopu prvega zahtevajočega upnika vršiti še v njenem izvršilnem postopanju. Ker do tega naroka ni izrekla, da je ustaviti tudi izvršilno, od nje vvedeno postopanje, moral se je dražbeni narok dné 24. oktobra 1898. vsekakor vršiti. Pri tem naroku se pa ni stavil nobeden ponudek. Nastopiti morajo torej nasledki §-a 151. odst. 3 zvrš. r., kateri veljajo proti vsem zahtevajočim upnikom. Dražbeno postopanje se popolnoma ni ustavilo radi odstopa prvega zahtevajočega upnika, marveč povsem zakonito v smislu §-a 151. odst. 3 zvrš. r.

V smislu §-a 188. odst. 2 zvrš. r. tudi predlogu za ponovitev dražbenega naroka ni bilo ugoditi, in radi tega tudi ni bilo priznati stroškov predloga (§ 74. zvrš. r. in § 40. civ. pr. r.) Mnenje rekurentinje bi, protivno načelu jednotnega izvršilnega postopanja, dovedlo do tega, da bi bil končni smoter tega postopanja zavisen od različnih slučajnostij, da bi se to, kar se je že jedenkrat pravokrepno določilo za vse zahtevajoče upnike, zopet preklicalo, ter bi se izvršilno postopanje, sosebnno, ako bi se isto gledé enega zahtevajočega upnika ustavilo le malo časa pred dražbenim narokom, le počasi in združeno z nepotrebnimi stroški, dovedlo do svojega konca.

Sklepa prvega sodnika, na katerih razloge se sicer sklicuje, bilo je potrditi.

b) Ali so v izvršilu „ad praestandum factum“ ovedbe dopustne?

I.

S končnim sklepom je c. kr. okr. sodišče v Ljubljani spoznalo, da je toženec motil tožitelja v mirni posesti poti dovoznice, ker je na njej po dolgem izkopal jame. Pozneje je tožitelj izvršilnim predlogom zahteval izvršilo po smislu §-ov 355. in 356. zvrš. r., ker je zavezanec na prepirni poti zabil kole. Pri naroku, določenem v zaslišanje zavezanca po smislu §-a 358. zvrš. r., je le-ta trdil, da je kole zabil na nespornem kraji poti dovoznice. Okrajno sodišče je na to dovolilo izvršilo po predlogu zahtevajočega upnika iz teh-le razlogov:

Zavezanec ob svojem zaslišanji, katero se je odredilo po smislu §-a 358. zvrš. r., sicer trdi, da zgoraj navedenega motit-

venega dejanja ni učinil, nego je izven prepirnega prostora ob svoji hiši zabil tri količe. Toda, ker v smislu §-a 3., odstavka 2 in §-a 55., odst. 2 zvrš. r. ni dopustno pred dovolitvijo zvršila voditi ovedeb, in ker določba §-a 358. zvrš. r., ki v slučajih, kakoršen je le-ta, dopušča jedino le zaslišanje zavezanca, ustanovlja izjemo, ki jo je strogo tolmačiti, tako da je razen zaslišbe zavezanca vse druge ovedbe opustiti, ni moči uvaževati tega ugovora zavezančevega. Ako ga hoče uveljaviti, storiti mora to glasom določbe §-a 36., št. 1 zvrš. r. s tožbo.

C. kr. deželno sodišče v Ljubljani je na rekurz zavezanca z odločbo z dne 3. avgusta 1898, opr. št. R I 34/98/1 sklep prvega sodnika premenilo in odredilo ovedbe iz — bistveno navedenih — razlogov:

Zvršilni predlog opira se na dejstvo, da je zavezanec dne 25. junija 1898 zabil baje na dovoznici, v končnem sklepu c. kr. okrajnega sodišča v Ljubljani z dne 28. aprila 1898 opr. št. C II. 187/98/3 navedeni, in sicer po nje sredi 6 kolov tako, da segajo za kakih 5 *cm* čez površje dovoznice.

Pri zaslišanji, odrejenem po smislu §-a 358. zvrš. r., tajil je zavezanec omenjeno motitveno dejanje, trdeč, da je izvan prepirnega prostora ob svoji hiši zabil tri količe.

Vzlic tem protislovnim izjavam strank ugodil je zvršilni sodnik zvršilnemu predlogu, češ, da vse druge pozvedbe razen zaslišbe zavezanca niso dopustne, in da se ni moči na njegov ugovor ozirati, — toda ne da bi se bil poprej o istinitosti obojestranskih trditev prepričal in si zagotovil za zvršilni naslov mero-dajna dejstva.

Izvemši predlog za dovolitev zvršila, sme sodišče pred sklepanjem o predlogih, tudi če zakon tega ne propisuje, zastran ugotovitve tehtovitih dejstev potrebno dokazovanje odrediti (§ 55., 2. odst. zvrš. r.); tembolj pa si sme sodišče tedaj, kedar je glasom določbe §-a 3. zvrš. r. nasprotnika zaslišati dopustno, ozir. predpisano, na pr. v §-ih 11., 15., 47., 133., 303., 309., 358. in nasl., pojasnila, ki se mu zde potrebna, pripraviti tudi po načelih, v §-u 55., 3. odst. zvrš. r. navedenih. Zlasti se morajo vršiti primerne pozvedbe tedaj, kadar zaslišanje zavezanca ne zadostuje in se stvar ni pojasnila vzlic le-temu zaslišanju, katero sploh nima nobenega pomena, ako se sodnik ne prepriča o njega istinitosti.

V le-tem slučaju zaprosilo se je zvršilo v dosego dejanj ali opustitev na podstavi skraja navedenih, baje zvršilni predlog podpirajočih okolščin, katere je pa zavezanec izrecno zanimal. Izid zaslišanja bil je torej zanič, ter je bila stvar sodnikova, radi ugotovitve bistvenih dejstev, pripraviti si druga dokazila, n. pr. lokalni ogled, na čigar podstavi je brezdvoybeno gotovo sklepati.

Prvosodno postopanje je po vsem tem nedovršeno ter ima nedostatke, ki so zabranili temeljito presojo le-te zvršilne stvari. Zategadelj je bilo rekurzu ugoditi, prvosodni sklep razveljaviti ter ukazati, da se o predloži vnovič sklepa po primernih pozvedbah.

II.

(Protivna določba.)

V sodni poravnavi z dne 28. junija 1897 zavezal se je A., le takrat voziti po zemljišču zakonskih B. št. 101 kat. obč. Z., kedar ne rase na njem nikako žito.

Začetkom meseca avgusta 1898. l. vložila sta zakonska B. pri c. kr. okrajnem sodišči v M. zvršilni predlog proti A., v katerem sta trdila, da je le ta pred. nekoliko dnevi vozil na svoje polje po zemljišči vl. št. 101 kat. obč. Z., dasi je bil na tem vsejan oves.

Na prošnjo odredilo se je zaslišanje, pri katerem je izjavil A., da se je sicer v resnici peljal pred nekoliko dnevi na svoje polje, da se pa ni dotaknil parcele št. 101 kat. obč. Z., temveč je vozil po drugi poti.

Brez nadaljnjih dokazov izdalo je c. kr. okrajno sodišče v M. zvršilno dovolitev z dne 23. avgusta 1898, št. C 113/98/1, češ, »ker sta predlagatelja potrdila, da drži tir čez njihovo polje naravnost na zemljišče nasprotnika, kar lahko dokazeta po pričah.«

A. je proti temu sklepu vložil rekurz, v katerem trdi, da sodišče ni nikakor upravičeno, na samo trditev zakonskih B. uvesti proti njemu eksekucijo, nego zakonska bi morala dokazati, da je on resnično ravnal proti poravnavi z dne 28. junija 1897. Le iz previdnosti se je skliceval na priče, da ni peljal po parceli št. 101 kat. obč. Z., temveč po drugem potu na svoje polje.

C. kr. okrožno sodišče v Plznu potrdilo je z odlokom z dne 6. septembra 1898, št. R I 116/98/3 gorenji sklep c. kr. okrajnega sodišča v M., in to iz naslednjih razlogov:

Po §-u 3., od. 2 zvrš. r. izda se izvršilno dovolilo na predlog upravičenca brez poprejšnje ustne razprave in brez zaslišanja nasprotnika, če že izrecno ne predpisuje zakon take obravnave ali zaslišanja.

V navzočem slučaju predpisuje § 358. zvrš. r. zaslišanje nasprotnika, in prvi sodnik je tudi zaslišal pritožitelja o izvršilnem predlogu, kakor ukazuje § 55. zvrš. r.

Če trdi pritožitelj, da se izvršilo proti njemu ne bi smelo dovoliti, ker ni vozil po omenjenem zemljišči, bila je tudi njegova dolžnost, ponuditi o tem dokaze že pri zaslišanji, ne pa da bi se skliceval na priče še-le v pritožbi.

Po tem takem je moči uveljaviti ugovore proti izvršilnemu dovolilu le po §-u 36. zvrš. r. s tožbo. Izpodbijani sklep bilo je torej potrditi.

c) Kedaj so imovinski deli v smislu §-a 54., zvrš. r. dovolj označeni? Rubežen in preodkaz terjatve, ki je zavezancu v drugi izvršilni stvari preodkazana v poteg.

V izvršilni stvari Jakoba V. proti Mariji P. je c. kr. okrajno sodišče v Lj. zavrnilo predlog zahtevajočega upnika, da se zarubi in preodkaže v poteg ona tirjatev, ki pristojta Matiji Žg. zoper Janeza Gr. in ki je v izvršilni stvari zavezanke Marije P. kakor ondotne zahtevajoče upnice proti Matiji Žg. radi 100 gld. za njo se zarubila in njej preodkazala v poteg.

Razlogi:

V izvršilni stvari Marije P. proti Matiji Žg. radi 100 gld. se tirjatev zavezanca, pristojeca mu zoper Janeza Fr. ni zahtevajoči upnici Mariji P. odkazala mesto plačila, torej ne v last in zato njej proti Mariji Žg. ta terjatev ne pristojta, ampak pristojta jej le zastavna pravica na njej, katera se ji je podelila z izvršilnim dovolilom z dne 19. julija 1898 opr. št. E 1793/98/1 in — s preodkazom v poteg vsled sklepa z dne 8. avgusta 1898, opr. št. E 1793/98/2 — pravica, to tirjatev iztirjati. V le-tem slučaju pa zahtevajoči upnik Jakob V. ne predlaga, da se ta zastavna pravica Marije P. in njene preodkazne pravice zarubijo, in zategadelj je predlog do cela zavriniti.

V rekurzu je trdil zahtevajoči upnik, da bi sodnik ne smel zavrniti predloga, ako je mnenja, da Mariji P. ne pristojata tirjatev proti Matiji Žg., ampak samo zastavna pravica in pravica tirjatev iztirjati, torej nekake imovinske pravice, ampak moral bi dovoliti izvršilo na te pravice v smislu §-a 331. zvrš. r. Tudi je stavil rekurzni predlog v tem smislu.

C. kr. deželno sodišče v Ljubljani je z odločbo z dne 7. novembra 1898, opr. št. R I 60/98/3 prvosodni sklep: 1.) deloma premenilo ter dovolilo rubežen v smislu §-a 331 zvrš. r., 2.) deloma razveljavilo in prvemu sodišču naložilo, da po primernih ovedbah izreče nov sklep o predlaganem preodkazu v poteg.

Razlogi:

V le-tej izvršilni stvari zahteva Jakob V. rubežen in preodkaz v poteg zavezanki Mariji P. na podlagi izvršilnega sklepa z dne 8. avgusta 1898, opr. št. E 1743,98/20 proti Janezu Gr. baje pristojee tirjatve v znesku 100 gld. do visokosti njegove izvršljive tirjatve 7 gld. 24 kr. s pr.

Ta predlog zadostuje v formalnem oziru zakonitim določbam §-a 54 zvrš. r., ker obsega zadostno oznanilo izvršilnih pomočkov in imovinskih delov, na katere je seči z izvršilom, ter jih ni treba natančneje n. pr. številoma oznameniti (naredba just. min. z dne 3. decembra 1897, št. 25801 v l. št. 44).

V meritornem oziru pa je brezdvomno, da reprezentuje na preodkazni sklep opirajoča se zahteva Marije P. proti Janezu Gr. imovinsko pravico, katera ni niti popolnoma niti deloma odtegnjena izvršilu, niti po izvršilnem redu (§-i 290., 330 zvrš. r.), niti po uvodnem zakonu (člen IX. in d. zak. z dne 27. junija 1896, št. 78 drž. zak.)

Le-ta pravica je marveč vtirjavna in se da v prid zahtevajočega upnika v denar spraviti (§-i 294., 325., 330., 331. zvrš. r.). Zvršilo glede tacihi imovinskih pravic se opravlja z rubežnijo na tak način, da se zaukazuje zavezancu, naj se vzdrži vsake razpolage z dotično pravico, tretjemu pa prepoveduje zavezancu opravljati (§ 331. zvrš. r.). Predlogu za rubežen je torej kakor v zakonu utemeljenemu bilo v omenjenem smislu ugoditi.

Rešujoč preodkazni predlog pa je bilo uvaževati ne glede na ravno prej pretresano vprašanje o dopustnosti rubežni, da je od-

ločiti o predlogu za preodkaz posebe in sicer še le po pravomočno¹⁾ dovoljeni rubežni (§ 303. zvrš. r. in nar. just. min. z dne 3. decembra 1897, št. 25801 v l. št. 44), da je čakati z odločbo zlasti tedaj, kedar je treba zavezanca in tiste osebe zaslišati, katere si lasté ali imajo po spisih baje ono pravico do zarubljene zahteve (§-a 303., 55. zvrš. r.) Ozirati se je bilo dalje na to, da mora zvršilno sodišče določiti način, kako je spraviti pravico v denar, zaslišavši zavezanca in vse one osebe, katerim baje pristojajo zahteve do zarubljene imovinske pravice (§-i 301., 307., 331. zvrš. r.) — Še-le po navedenih poizvedbah dalo se bo odločiti, je li ugoditi preodkaznemu predlogu ali ne.

Zanikavni sklep se je torej storilo prežgodaj in treba ga je bilo razveljaviti ter zaukazati, da naj izreče zvršilno sodišče novo odločbo, zaslišavši vdeležence.

d) Po pomoti izbrisano zemljeknjižno tirjatev je postaviti na zahtevanje nje lastnika znova na prejšnje mesto tudi zoper voljo poznejših zemljeknjižnih upnikov.

Od 15. julija 1880 bila je vknjižena vzajemna zastavna pravica za tirjatev S. pl. R. v znesku 2000 gld. s prip. v. na P. P. zemljišča, nahajajoča se v zemljiški knjigi Milski v zemljeknjižnem uložku št. 541., kakor glavnem uložku in na zemljišče, nahajajoče se na Verdeli v zemljeknjižnem uložku št. 5, kakor souložku. Zemljišča, nahodeča se v glavnem uložku, bila so oddana na eksekutivni javni dražbi in c. kr. okrajno sodišče, dovolivši z odlokom od 31. januarja 1890. leta, št. 1049 vknjiženje izbriša vseh trhov (bremen), na njih ležečih, priobčilo je le-ta svoj odlok c. kr. deželnemu sodišču tržaškemu, namreč zemljeknjižnemu sodišču za navedeni souložek. Videvši ta predlog brez druge priloge, ukazalo je le-to deželno sodišče, da se izbriši omenjena zemljeknjižna tirjatev tudi iz souložka, in je priobčilo odnosni svoj odlok od 2. aprila 1890. leta, št. 2444 c. kr. okrajnemu sodišču koperskemu in le-to, ne da bi ga bilo priobčilo vdeležencem, delo ga je priprostim načinom k spisom. Na zemljišče, nahodeče se v

¹⁾ To je pač pomota in bi se prav moralo glasiti po preteku 14dnevnega roka za izjavo v smislu §-a 301.

verdeljskem zemljeknjižnem uložku št. 5, bila je vknjižena po navedenem izbrisu zastavna pravica za razne druge terjatve v znesku nekoliko tisoč goldinarjev.

Zvedevši slučajno zemljeknjižni upnik, da je bila izbrisana omenjena njegova terjatev v znesku 2000 gld. s pr. v., zaprosil je pred vsem, da se deni ista na prejšnje svoje mesto; temu zahtevanju pa so se uprli vsi poznejši zemljeknjižni upniki in pogledom na ta odpor dostaviti mu je dalo c. kr. deželno sodišče tržaško svoj odlok od 2. aprila 1890. leta, št. 2444, zoper kateri je oglasil on za časa svoj utok.

Z odločbo svojo od 21. marcija 1894. leta, št. 1146 ugodilo je c. kr. višje deželno sodišče tržaško le-temu utoku in je ukazalo c. kr. dež. sodišču, postaviti znova na svoje mesto omenjeno zemljeknjižno tirjatev iz teh-le razlogov:

O tem ni dvombe, da je c. kr. deželno sodišče le po pomoti ukazalo izbrisati S. pl. R. zemljeknjižno tirjatev v znesku 2000 gld. iz zemljiške knjige verdelske. Njegov odlok od 2. aprila 1890. l., št. 2444 je bil dostavljen zemljeknjižnemu upniku S. pl. R. še-le 1894. leta in njemu nasproti ni dosegel še nikdar pravne moči Zemljiška knjiga sestaje (§-a 1. in 7. obč. zem. zak.) ne samo iz glavne knjige, nego tudi iz listinske zbirke in pogledom na to ne mogo upniki, zadobivši zastavno pravico za svoje tirjatve, prosvedovati zoper to, da se deni znova na prejšnje svoje mesto omenjena zemljeknjižna tirjatev, ker se ne mogo opirati na odlok, ki ni še dosegel pravne moči in ker je uradoma skrbeti za to, da se yode zemljiške knjige točno in pravilno.

Z odločbo od 10. julija 1894. leta, št. 7786 odbilo je c. kr. najvišje sodišče na Dunaju prizadetih upnikov revizijski utok in je potrdilo odločbo višjega deželnega sodišča tržaškega iz teh-le razlogov:

Za razrešenje zemljeknjižne take prosbe odločiven je na vseh sodnih inštancah izključno le oni čas, v katerem je bila izročena zemljeknjižnemu sodišču (§ 93. obč. zem. zak.) in radi tega ni se moglo ozirati višje deželno sodišče na zemljeknjižne vpise, ovršene po odloku od 2. aprila 1890. leta, št. 2444.

V navzočem slučaju ni uporabljati določeb §-a 104. obč. zem. zak., ker tu ne gre za popravljanje kakega pogreška, vrinovšega se tekom vpisovanja, nego baviti se je izključno krivim

rešenjem zemljeknjižnega posla, ki se je storilo očitvidno le po pomoti. Odločba višjega deželnega sodišča vtemeljena je vsekakor na določbi §-a 113. obč. zem. zak. in pritožiteljem, ako misle, da jim dela krivico le-ta odločba, bo vedno svobodno, da nastopijo sporno pot v obrambo svojih pravic

T.

e) Vknjiženja pravice služnosti, pravilno sicer dovoljenega, po pomoti pa nevpisanega ob svojem času v zemljiško knjigo na trh (breme) služnega zemljišča, ne sme se več izvršiti zoper voljo novega lastnika istega zemljišča.

Na podlagi kupo-prodajne pogodbe, sklenjene v Gorici dne 22. junija 1891. l. pred c. kr. beležnikom dr. D. pod A dovolilo je c. kr. okrožno sodišče goriško z odlokom od 27. avgusta 1891. l., št. 3582 vknjiženje pravice služnosti vožnje z vozovi in vkleneno živino na prid p. 270 11, nahajajoči se v zemljiški knjigi za predmestje cingrofovsko v zemljeknjižnem uložku št. 347 in na trh (teret ali breme) g. p. 270./10, nahajajoče se v isti zemljiški knjigi v zemlj. uložku št. 231. Le-ta pravica služnosti bila je vpisana pravilno v uložku št. 347, ni bila pa vnesena tudi v trhovnico (list bremen) zemlj. uložka št. 231. Omenjeni odlok je bil redno dostavljen obema strankama s potrdilom na kupo-prodajni pogodbi, da je bila vpisana pravica služnosti, o kateri se govori, toliko v zemlj. uložku št. 347, kolikor v zemlj. uložku št. 231.

Spomladi 1898. leta vkupil je J. K. služno zemljišče in se je dal vknjižiti za lastnika istega.

Fr. A. M, lastnik gospodovavnega zemljišča, zvedevši slučajno, da ni bila vknjižena omenjena pravica služnosti tudi na služno zemljišče, zahteval je 16. junija 1898. leta, C. z. v. 231 zoper novega lastnika služnega zemljišča, da se ista izvede, a temu zahtevanju se je le-ta uprl. Videvši ta upor in uvaživši, da se ne opira zahtevanje lastnika gospodovavnega zemljišča ni na določbo §-a 104. obč. zem. zak., niti na kako drugo določbo občnega zemljeknjižnega zakona in da je omenjeno zahtevanje odvisno od razrešenja pravnega prašanja, med strankama spornega o nezlo-mišljenosti ali zlomišljenosti pridobitve lastninske pravice na služno zemljišče, katerega ni moči razvozljati v brezspornem postopanju, odbilo je c. kr. okrožno sodišče se svojim sklepom od 28. junija

leta 1898. C. z. v. št. 231, le-to zahtevanje gospodovavnega zemljišča.

Z odločbo od 25. avgusta 1898 R. 293/98/1 ugodilo je c. kr. višje deželno sodišče tržaško prosbi lastnika gospodovavnega zemljišča in je ukazalo c. kr. okrožnemu sodišču goriškemu, izvesti že dovoljeno vknjiženje pravic služnosti tudi v zemljeknjižnem uložku, v katerem se nahaja služno zemljišče iz teh-le razlogov:

Glede rešenja zemljeknjižne prosbe merodaven je jedino čas, kedaj da se je vložila na pristojnem zemljeknjižnem sodišči, kakor to skladno določata §-a 29. in 93. obč. zem. zak. Vknjiženje pravic služnosti, o kateri se govori, bilo je dovoljeno že z odlokom od 27. avgusta 1891. leta, št. 3582 v prid zemlj. parc. 276/11 in na teret zemlj. parc. 276/10 in bilo ni nobene ovire zvršenju tega vknjiženja. Zemljeknjižno sodišče imelo je zvršiti dovoljeno vknjiženje, čim je zaznalo, da se je bilo opustilo bodi po pomoti, bodi po kaki krivdi. Zemljeknjižno sodišče ne more biti sedaj poklicano, da sodi, v koliko je sedanji lastnik omenjenega služnega zemljišča upravičen upirati se zahtevanju gospodovavnega zemljišča, naj se zvrši dovoljeno vknjiženje omenjene pravice služnosti tudi na teret služnemu zemljišču, kajti svobodno mu je vsikdar, civilnim pravedanjem skušati dokazati, da je na verovnost javne zemljiške knjige kupil zem. par. 276/10 čisto neobremenjeno.

Z odločbo od 8. novembra 1898. leta, št. 15151 promenilo je pa c. kr. najvišje sodišče odločbo višjega sodišča tržaškega in je delo znova v moč sklep c. kr. okrožnega sodišča Goriškega iz teh-le razlogov:

V navzočem slučaju ni posla v popravljanji kakega pogrška, opaženega po dovršenem zemljeknjižnem vpisu v smislu §-a 104. obč. zemlj. zak., nego tu gre za zemljeknjižni vpis, ki ga je še le dovršiti.

Po odloku od 27. avgusta 1891. leta, št. 3582 promenilo se je zemljeknjižno stanje v toliko, da je med tem tega kupil J. K. zemlj. parc. 270/10 in da je bil vknjižen za lastnika istega sveta. Le-ta novi lastnik pa, opiraje se na to, da prav tu omenjeno zemljišče ni bilo obremenjeno z nobeno pravico služnosti tedaj, kedar je je on kupil, prosvedoval je zoper to, da bi se vpisala na nje pravica služnosti, dovoljena z odlokom od 27. avgusta 1891. l.,

št. 3582., in ker se je tu baviti s pravnim vprašanjem, katerega ni moči razrešiti naredbenim potom, treba je bilo prepustiti lastniku gospodovavnega sveta, da nastopi, ako bo hotel, sporno pot, in deti znova v krepost sklep okrožnega sodišča goriškega.

T.

f) Nadaljevanje zvršila, dovoljenega na prevžitek pred 1. januarjem 1898, ako prevžitek ne presega vrednosti letnih 300 gld., — je li dopustno ali ne?

I.

V zvršilni stvari *A*-a proti *B*-u zaradi 290 gld. in 200 gld. stavil je *B* predlog, da se razveljavi z odlokom z dné 23. junija 1895 dovoljena in od dné 1. januarja 1898 kakor prisilna uprava zvršena sekvestracija prevžitka za *B* zavarovanega, in temu predlogu je okrajno sodišče v smislu §-a 330. zvrš. r. ugodilo s sklepom z dné 28. februarja 1898. leta.

Rekurzno sodišče je odbilo prošnjo *B*-a, da bi se razveljavila prisilna uprava prevžitka, ker jedina prehodna določba čl. XXXII. uvod. zak. k zvršilnemu redu — nanašajoča se na one zvršilne in varnostne sekvestracije, katere so bile že pred uveljavljenjem novega zvršilnega reda dovoljene, a tedaj, ko je ta zakon stopil v moč, še niso bile odstranjene — piše, da morajo veljati določbe zvršilnega reda za prisilno upravo, namreč da se nadaljevanje sekvestracije vrši po predpisih novega zvršilnega reda. Določba čl. XXXII. uvodnega zakona meri torej le na formalno stran, nikakor se pa ne nanaša na vprašanje zastran razveljavljenja kake že poprej pravnoveljavno dovoljene sekvestracije.

Najvišje sodišče pa je z odločbo z dné 25. maja 1898, št. 7011 obnovilo prvosodni sklep iz teh-le razlogov:

Zgoraj omenjena sekvestracija se je sicer dovolila pred uveljavljenjem zvršilnega reda, ni se pa potem odstranila. Uporabiti je torej v smislu čl. XXXII. uvodnega zakona predpise že omenjenega zvršilnega reda. Ker gre v le-tem slučaju za zvršilo na prevžitek zavezanca, paziti je treba na določbo zvršilnega reda v §-u 330. Po tej določbi ni dopustno zvršilo na prevžitke, katerih skupni dohodki na naravnih dajatvah s stanovanjem vred ne presegajo svote letnih 300 gld., če so ti prejemki za zavezanca in za nje-

gove v skupnem gospodarstvu živeče družinske ude neobhodno potrebni. Da je tukaj tako, dognal je prvi sodnik neizpodbijano. Ker določuje čl. XXXII. uvodnega zakona k zvršilnemu redu, da se morajo vršiti vse sekvestracije po novem pravu, in ker § 330. zvrš. r. pomnožuje zvršilne omejitve, kar naj varuje prevžitke, če so neobhodno potrebni za zavezanca in za njegove v skupnem gospodarstvu ž njim živeče družinske ude, ker je ta določba po tem takem navstala v javnem interesu, da varuje zavezanca in njegovo družino najhujše bede, in s tem zabrani, da ne pride s svojci pod oskrbo siromaško — razvidi se iz vsega tega lahko, da se v le-tem slučaju uporabi §-a 330. zvrš. reda ne protivi določba §-a 5. obč. drž. zak. Le-te imenovane določbe pa tudi radi tega ni moči tukaj vporabiti, ker so se pustili zahtevajočemu upniku vsi oni zneski, katere je že pred uveljavljenjem zvršilnega zakona z zvršilno sekvestracijo iztirjal, dočim se mu odtegnejo le dohodki iz prevžitka, kateri so zapadli po uveljavljenji zvršilnega reda in katerih še ni pridobil.

II.

V zvršilni stvari Petra T. zoper Jakoba in Marijo J. dovolilo je c. kr. okrajno sodišče v Lj. z odlokom 31. maja 1897. zvršilo s sekvestracijo vžitka nekaterih njiv, pristoječega zavezancema kakor prevžitkarjema, in izročilo sekvestru upravo tega prevžitka. Dné 7. majnika 1898 prišel pa je upravitelj k sodišču in predlagal, naj se prevžitek dá v zakup, ker mu zavezanca navzlic sodni uvedbi nočeta prepustiti uprave. Okrajno sodišče je odredilo ovedbe gledé vrednosti prevžitka, in ko se je dognalo, da je vreden samo letnih 50 gld., je zaslišavši zahtevajočega upnika s sklepom od 18. maja 1898 upravo uradoma ustavilo in odpravilo vsa dosedanja zvršilna dejanja v smislu §-a 39 št. 2 zvrš. r., opirajoč se na določbo §-a 330 zvrš. r., po katerej je zvršilo na prevžitek nedopustno, ako njega vrednost ne presega letnih 300 gld., in na določbo člena XXXII. uvodn. zak. k zvršilnemu redu, po kateri je sekvestracije pred 1. januv. 1898 uvedene, presoјati po propisih zvrš. reda.

Na rekurz zaht. upnika je c. kr. deželno sodišče v Ljubljani z odločbo 20. junija 1898, opr. št. R I. $\frac{25/98}{4}$ sklep prvega sodišča razveljavilo in le-temu naročilo, naj o predlogu, da se pre-

vžitne pravice dajo v zakup, vnovič sklepa ne gledé na razloge, s katerimi se je ta predlog zavrnil.

Razlogi:

Zvršilno sekvestracijo zavezancema pristoječega užitka parc. št. 71, 77, 78, 79, 80, 81 in 85 kat. obč. Žlebe dovolilo je c. kr. okrajno sodišče vsled odloka z dné 31. maja 1897, šte. 11739 in ozir. 22. septembra 1897, šte. 8488, torej predno je bil v veljavi zakon z dné 27. maja 1896, št. 79 drž. zak. Uporabljati je torej tu člen XXXI. zak. z dné 27. maja, št. 78 drž. zak., koji določa, da je zvršilna dejanja, katera so se dovolila, predno je zadobil moč zvršilni red, opraviti po do sedaj veljajočih predpisih, kolikor ne določajo nastopni členi nič drugega. S tem določilom se pa ni izreklo, da je zvršilna, pred veljavo zvršilnega reda dovoljena dejanja razveljaviti, ako bi bila dovolitev zvršila po predpisih zvršilnega reda nedopustna.

Gledé že prej dovoljenih zvršilnih sekvestracij določa čl. XXXII. istega zakona seosebno, da je uporabljati od dneva veljavnosti zvršilnega reda predpise istega o prisilni upravi. Ta član določa v zvezi s članom XXXI. le način, kako je že prej dovoljeno zvršilno sekvestracijo opravljati, ne pa, da bi za take sekvestracije veljala sploh določila zvršilnega reda in seosebno §§-a 330. in 39. št. 2. Take zvršilne sekvestracije je ustaviti le tedaj, kedar so dani pogoji, da je ustaviti prisilno upravo po predpisih zvrš. reda.

g) **Kedaj so stroški intervencije pri rubežni potrebni in kakšni?**

V zvršilni stvari H. zoper M. radi 4035 gld. s. pr. ni pripoznalo c. kr. okrajno sodišče zastopniku (odvetniku) zahtevajočega upnika stroškov intervencije pri rubežni, ker je take stroške smatrati le tedaj za potrebne, kedar je iz spisov o rubežni razvideti, da se je mogel vspeh rubežni v obče, ali pa večji vspeh doseči le s posredovanjem zahtevajočega upnika, česar pa tu ni, osobito, ker je bila rubežen brezvspešna.

C. k. deželno sodišče v Ljubljani je z odločbo z dné 10. oktobra 1898, opr. št. R. I. 52/98/1 na vzklic zahtevajočega upnika prvosodni sklep premenilo in stroške intervencije pripoznalo iz teh-le razlogov:

V smislu §§-ov 32. zvrš. r. in 161 opr. r. smejo pri zvršilnem dejanji biti navzoče vse vdeležene osebe. Ali pa so stroški intervencije zahtevajočega upnika bili potrebni za uresničenje pravice, to je v smislu §-a 74. zvrš. r. določiti po skrbnem pretehtanji vseh okolnosti.

V le-tej zvršilni stvari ni prezreti, da ima zahtevajoči upnik pri zavezanki precej visoko tirjatev, da le-ta, označena kakor zasebnica, nima nobenega nepremičnega imetja in da torej ni bilo opustiti nobenega koraka, kateri bi bil umesten, da se uresniči pravica, zahtevajočemu upniku pristojeca.

Ako je zvršilno dejanje ostalo brezuspešno, ni to krivda zahtevajočega upnika, kateri je mogel vsekakor domnevati, da bode vsaj telesna preiskava zavezanke imela kaj vspaha. Da se je tudi ta brezuspešila, zakrivila je zavezanka sama, ker se je skrila, kakor je poročal zvršilni organ. Intervencijo je torej smatrati za umestno in potrebno.

Ker bi bil pa intervencijo lahko zvršil tudi kak odvetniški uradnik, ni bila osebna intervencija zastopnika zahtevajočega upnika potrebna. Vsled tega bilo je na stroških intervencije priznati le one, katere pri takem poslovanju v smislu odvetniškega tarifa pristojajo kakemu odvetniškemu uradniku.

Javno pravo.

Slovenski nagrobni napis v tržaški okolici.

C. kr. upravno sodišče je pod predsedstvom c. kr. senatnega predsednika dra. vit. pl. Alter, ob navzočnosti svètnikov c. kr. upravnega sodišča barona Giovanelli, Zenker, dra. Zistler in Truxa, potem zapisnikarja c. kr. dvornega tajnika Malniča o pritožbi mestne občine tržaške proti odločbi c. kr. ministerstva za notranje stvari z dné 1. marca 1897, št. 5867, tičoči se grobnega napisa, po javni ustni razpravi dné 14. oktobra 1898, k št. 5404, in sicer zaslišavši poročilo in izvedbe c. kr. ministerskega tajnika Kulavics-a kakor zastopnika toženega c. kr. ministerstva za notranje stvari, spoznalo za pravo:

Pritožba se kakor neutemeljena zavrne.

Razlogi:

Odbor za napravo nagrobnega spomenika pokojnemu Dragotinu Martelancu na pokopališči v Barkovljah predložil je mestnemu magistratu tržaškemu slovenski nagrobni napis »Uzor rodoljuba Dragotinu Martelancu postavil hvaležni narod 15. maja 1866 — 4. aprila 1895.« Le-tega pa mestni magistrat tržaški z odlokom z 8. julija 1896, št. 36404 ni potrdil.

Na pritožbe odbora je c. kr. primorsko namestništvo z odločbo z dné 18. decembra 1896, št. 26431 razveljavilo zgoraj omenjeni odlok gledé nagrobnega napisa.

Mestna občina tržaška pa se je pritožila pri c. kr. ministèrstvu za notranje stvari, a le-to s svojo odločbo z dné 1. marča 1897, št. 5877 ni kaj drugega ukrenilo.

V pritožbi, katera se je vložila pri tem sodišči, prigovarja mestna občina tržaška, češ, da ste se izpodbijani odločbi državnih oblastev izdali nepristojno, da kršita občinsko samoupravo in da tudi stvarno niste utemeljeni.

Upravno sodišče pa ni moglo pritrditi tej pritožbi.

Vsekakor je resnično, da pristoja po §-u 119. lit. d) ustave neposredno podrejenega mesta tržaškega (ces. pat. z dné 12. aprila 1850. l., drž. zak. št. 139) odločanje o pritožbah proti uradovanju magistrata gledé samosvojega področja občine jedino le mestnemu upravnemu odboru in da je nadalnja pritožba proti taki odločbi nedopustna.

Tudi je res, da v smislu tržaškega statuta v zvezi s splošnjimi občinskimi zakoni in §-om 3. lit. d) državnega zdravstvenega zakona z dné 30. aprila 1870, drž. zak. št. 68, spada tudi naprava, vzdrževanje in nadzorstvo pokopaliških mest, torej tudi vprašanje zastran postavljanja nagrobnih spomenikov na občinskih pokopališčih v samostojno področje občine.

Brezdvomno je torej, da se je dozdevni odlok mestnega magistrata tržaškega dal izpodbijati tudi v avtonomnih instancah.

Iz tega pa še ne izhaja, da bi državna oblastva ne smela nastopiti kakor nadzorovalna oblastva.

Kajti po členu XVI. državnega občinskega zakona z dné 4. marca 1862. l., drž. zak. št. 18, nadzoruje državna uprava občine, da ne prekoračijo svojega delokroga, posebno pa ima tudi pravico

odločevati o pritožbah proti naredbam občinskega predstojništva, v katerih se zakoni kršijo ali napačno uporabljajo.

Prigovor, da ta določba zakona za Trst ni veljavna, je ničev. Kajti omenjeni zakon z dné 5. marca 1862. l., drž. zak. št. 18, kateri označuje temeljne določbe za uravnavo občinskih stvari, je že po svojem napisu veljaven tudi za mesto Trst z njegovo okolico.

Res je sicer, da je po čl. XXII. tega zakona deželno zakonodavstvo upravičeno spreminjati in dopolnjevati obstoječe mestne statute, in da po členu XXVI. je na podlagi poprejšnjih načelnih določeb izdajati za v uvodu tega zakona imenovana kraljestva in dežele občinske rede potom deželnih zakonov; brezdvomno je pa tudi, da z istim dnem, ko je ta dné 11. marca 1862. l. v državnem zakoniku razglašeni zakon stopil v pravno moč (t. j. po §-u 8. ces. patenta z dné 27. decembra 1852, drž. zak. šte. 260, z dnem aprila 1862), postale so tudi njegove načelne določbe, katere je moči neposredno uresničiti, kakor je to z zgoraj omenjenim členom XVI., takoj praktično veljavne, in da le-te ne potrebujejo še kakega priznavanja od strani deželnega zakonodavstva, ker bi bila sicer posamezna deželna zakonodavstva mogla preprečiti veljavnost določeb v splošnih državnih zakonih za nedoločen čas ali pa še celo za vedno.

Sicer se pa s to določbo zakona glede na že v tržaškem statutu nahajajoče se načelo državnega nadzorstva radi kršenja zakona ni ustvarila nikaka bistvena novota, ker po §-u 73 statuta je mestni svet, torej z ozirom na §§ 118 in 124 sta tudi mestni upravni odbor in podestà z mestnim magiŝtratom vred zavezana izvrševati svoj določeni delokrog le v okviru državnih zakonov, sicer pa, če se krši zakon, ima namestnik po §-u 111 statuta pravico ustaviti, kar se da izpodbijati z rekurzom na ministerstvo.

Po tem takem je gotovo, da je bila pristojnost namestništva, odločati o vloŝeni pritoŝbi proti odloku mestnega magistrata, v letem sluĉaju utemeljena, kolikor se tiĉe vpraŝanja, so se li z le-tem odlokom obstojeĉi zakoni krŝili ali napaĉno uporabili.

Kar se pa stvari same tiĉe, bilo je postopanje mestnega magistrata, kateri ni dovolil nagrobnega napisa, v resnici zakonom protivno.

Kajti po doloĉbah dvornih dekretov z dné 23. avgusta in 13. septembra 1784. l., toĉka 7., (zbirka polit. zakonov, zvezek 6.,

stran 568) in z dné 12. avgusta 1788. l. št. 1460, (Jaksche, zvezek 1, stran 247), katere so, kolikor se tičejo postavljanja nagrobnih spomenikov, še vedno veljavne, dovoljeno je sorodnikom ali prijateljem, ki hočejo pokazati potomcem poseben znak ljubezni, spoštovanja ali hvaležnosti do umrlega, da to lahko storé.

Občina torej ne more po svoji lastni volji prikrajševati posameznikom te pravice; mogla bi to storiti le v toliko, v kolikor bi se pokazalo zvrševanje sólo kakor po pravu ali po zakonu nedopustno.

Take pravne ali zakonite nedopustnosti zadevnega nagrobnega spomenika pa ni razvideti niti iz odloka mestnega magistrata, kateri je vrhu tega še brez obrazložbe, še manj pa iz popolnoma splošnih besedij napisa samega (»uzor-rodoljub« in »hvaležni narod.«)

V izreku državnega oblastva, s katerim se je odklonitev nagrobnega napisa kakor zakonu protivna razveljavila, ni moglo torej upravno sodišče spoznati niti nepristojne odredbe, niti posega v občinsko avtonomijo, niti kakoršne-koli nezakonitosti, temuč je moralo pritožbo kakor neutemeljeno zavriniti.

Književna poročila.

Mjesečnik pravníčkoga društva u Zagrebu god. XXIV. prinaša v štev. 10. do 12. naslednje razprave: dr. Edo Lovrič: Studije iz ženidbenoga prava (nadaljevanje). Dr. S. Posilović: Novi vidici u kaznenom pravu. Jakob Turnes: O postupku kod subojnih slučajeva, koji mogu nastati kod gruntovnih oblasti. Dr. N. Ogorelica: Još nekoliko pitanja iz kaznenoga postupnika (konec). Dr. Josip Hoholač: Upravno sudovanje u odnošaju spram građanskom s jedne i kaznenom s druge strane, te za sudovanje nadležne oblasti. Dr. M. Košutič: Dr. Emanuel Tilsch, Zastava ručni dle rakouského prava občanského. Dr. A. Goglia: Sudbena fotografija.

Die krainischen Landhandfesten. Tako se zove 58 stranih obsežna knjižica, ki je izšla kakor poseben odtisek iz »Mittheilungen des Instituts für oesterreichische Geschichtsforschung« v XIX. zvezku. Spisal je ta »donesek k avstrijski pravni zgodovini« Vladimir Levec, slušatelj prava na Dunaji. V »zgodovinskem pregledu« popisuje postanek in razvoj kranjskih stanov ter njihovega prava, ob jednom zgodovino uprave Kranjske po nje različnem teritoriji. Drugi oddelek obsega pregled listin, s katerimi se je deželi podelila ali potrdila ta ali ona svoboda od l. 1338. do l. 1736. V tretjem oddetku ste priobčeni dve taki obširni listini, sploh prvi, ki sta se tiskali l. 1598., odnosno devetdeset let pozneje. V zadnjem pa so posnete listine iz l. 1338., 1365. in 1374. Delo je sestavljeno na podlagi mnogih skrbnih studij, zajeto naravnost

iz prvih virov ali pa iz tozadavne literature. Mladi pisatelj, ki je že prej priobčil več pravnozgodovinskih studij, kaže, da hoče resno obdelovati polje avstrijske pravne zgodovine, vzlasti za naše pokrajine. Veseli nas to tem bolj, ker so, delavci na to stran jako redki ali le prehitro opešajo.

Razne vesti.

V Ljubljani, 15. decembra 1898.

— (Poslavljenje petdesetletnice vladanja Nj. Veličanstva cesarja). C. kr. notarska zbornica za Kranjsko je že dne 1. t. m. imela slavnostno sejo, v kateri je navzočne ogovoril g. predsednik Ivan Gogola tako-le:

Slavna zbornica!

Jutri, dné 2. t. m. bode 50 let, odkar je zavzel naš presvitli cesar prevzvišeni prestol in prevzel težko vladanje avstrijskih narodov.

Koliko koristnega in dobrega je v tem res dolgem času svojega vladanja v resnici storil, kako modro in ljubo, z jednako ljubeznijo in milostjo vladal ter vedno čuval blagostanje in mir svojih narodov in kako ni nikdar pozabil svojih vladarskih dolžnostij, če tudi mu je usoda večkrat grenila njegovo življenje do obupanja, ni mi treba posebej povdarjati.

Povodom redkega praznovanja vladarjeve petdesetletnice pa nikakor ne moremo prezreti, da je notarski stan postal važen faktor v pravosodji in da so postali notarji pravi javni posredovalci mej narodom in oblastvi ravno pod slavno, vzgledno in premudro vlado Njega Veličanstva.

Kakor vsi drugi stanovi velike naše države, tako smo tudi mi notarji hvaležni svojemu premudremu in preljubemu vladarju za vse dobrodejne čine njegove vlade in zlasti za one zakone, kateri so nam poroki za obstoj in razvitek našega stanu. Povodom tega praznovanja prosimo Boga, da bi nam ohranil in obvaroval našega presvitlega cesarja še mnogo in mnogo let zdravega in srečnega, ter pri tej svečanostni priliki izrekamo Njega Veličanstvu v najglobokeji udanosti in v čisti ljubezni neomejeno zvestobo do prevzvišene osebe Njega Veličanstva in do prejasne Njegove vladarske hiše.

Ker vidim, da gospodje pritrujejo tem mojim besedam hvaležnosti in udanosti, predlagam, da naj se ta udanostna izjava zabeleži v zapisnik o sedanji seji, predsedstvo pa pooblašča, da ta čutila hvaležnosti in izraze udanosti primernim potom naznani gospodu deželnemu predsedniku s prošnjo, da jih blagovoli sporočiti do obnožja Najvišjega prestola Njega Veličanstva.

Ta predlog bil je sprejet in predsednik pooblaščen tem potom obvestiti gospoda deželnega predsednika v Ljubljani.

Društvo »Pravnik« se je dne 2. t. m. po deputaciji poklonilo Nj. eksclenci gospodu deželnemu predsedniku ter ga prosilo, sporočiti izraze najglobokejše udanosti in zvestobe na Najvišje mesto. Na to je prejelo zahvalo, priobčeno na 289. strani »Slov. Pravnika«. —

Odvetniška zbornica kranjska je imela dne 2. t. m. opoludne v tukajšnji porotni dvorani izvanredno sejo, katere so se odvetniki vdeležili skoraj polnoštevilno v praznični obleki. Zbornični predsednik g. dr. Moschè je ogovoril zbrane tako-le:

Slavna gospoda! Častiti kolegi!

Zbrali smo se danes v izvanredno slavnostno sejo, da slovesno obhajamo dan, ko je pred petdesetimi leti zasedel mili naš vladar staroslavni prestol habsburški.

Petdeset let — pol stoletja — vidimo junaško postavo viteškega našega cesarja Franca Jožefa I. vladati narode naše velike Avstrije. Doba preteklih 50 let bila je doba probuje in preporoda Avstrije. Velikanski preobrat vršil se je, ko je prestopila Avstrija iz absolutizma v vrsto konstitucionalnih držav in to iz lastne inicijative našega vladarja. S tem je bila otvorena pot k svobodi in napredku. Začelo je živahno gibanje v vseh strokah. Jele so cveteti omika, izobraženost, znanstvo, umetnost, gospodarstvo i. t. d. in modro in moderno zakonodavstvo osiguralo nas je, da je temelj vsemu vladanju pravo in pravičnost.

Za to se je zahvaliti edino našemu preljubljenemu cesarju, kateri z milim svojim žezlom kot konstitucionalni vladar varuje pravo in pravičnost.

Ne morem naštetih vseh pridobitev in dobrot, za katere moramo iz dna našega srca hvaležni biti. Itak so znane in zarisane z neminljivimi črkami v zgodovini.

Nekaj pa moram vendar povdarjati, namreč, da odlikujejo dve lastnosti naš narod. Prva je prirojena zvestoba naroda do vladarja — o tem pričuje več kot šeststoletna zgodovina; drugič: ljubezen, ki veže narod z vladarjem in vladarja z narodom. Tudi mi smo čutili v naši nesreči očetovsko srce vladarja, a ko so bridki dogodki Njega zadeli, je ves narod ž njim žaloval in jokal.

Odvetniški stan je imeniten del naroda in čuti, kakor on. Čutila zvestobe, hvaležnosti in ljubezni kranjskih odvetnikov napotila so odbor, da Vam nasvetuje, naj se na Najvišje mesto sporoči naslednja izjava:

»Današnjega slovesnega dne, ko se obhaja petdesetletnica vladarstva Nj. Veličanstva cesarja, zaveda se odvetniška zbornica kranjska prespoštljivo in hvaležno velikih pridobitev na vseh poljih pravoslovja v zadnjem petdesetletju.

To, da so se izdali državni temeljni zakoni, da so se zvršile obsežne reforme v vseh vrstah pravosodnega zakonodavstva, da se je osvobodilo pravosodje od zveze z upravo, da so nastala znamenita zakonodavna dela v materijalnem pravu, v kazenskem in civilnem postopanju, vse to so stvorili vladanja našega presvitlega cesarja, koji Njegovemu imenu tudi na tem polji delajo neminljivo slavo, in odvetniški zbor avstrijski upira hvaležen in ponosen svoje oči v vladarja, kojega modro zakonodavstvo mu je podarilo svobodo in samostojnost, ga rešilo raznih spon ter mu tako zagotovilo nadaljni zdravi razvoj.

Z navdušenjem, ki napolnjuje vse prebivalstvo mile Avstrije, izražajo odvetniki kronovine Kranjske čutila svoje neomahljive zvestobe in udanosti ter tudi vročo željo:

Bog obvaruj, Bog ohrani Njegovo Veličanstvo, našega presvitlega cesarja Franca Jožefa Prvega, zaščitnika prava in pravice!»

Zbrani odvetniki so temu govoru navdušeno pritrjevali in nasvet vsprejeli s trikratnimi »slava«-klici. Na to se je zaključila slavnostna seja.

— (Osobne vesti.) Odlikovani so povodom cesarjevega jubileja: Sekcijski načelnik v pravosodnem ministerstvu dr. Ferdinand Schrott in svetnik upravnega sodišča dr. Anton Verdin z vitežtvom; dvorni svetnik najvišjega sodnega in kasacijskega dvora dr. Viktor Leitmaier in deželni glavar kranjski Oton Detela s plemstvom; tajni svetnik in sekcijski načelnik v pravosodnem ministerstvu dr. Franc Klein z redom železne krone druge vrste; dvorni svetnik dr. Josip Račič v Ljubljani in podpredsednik višjega deželnega sodišča v Gradci Ivan Wanggo z vitežkim križcem Leóoldovega reda; prvi podpredsednik poslanske zbornice dr. Andrej Ferjančič, predsednik okrožnega sodišča v Rudolfovem Josip Gerdešič, višjesodni svetnik Julij Ledenig v Gradci, odvetnik v Ljubljani dr. Franc Papež in odvetnik v Celji ter deželnega glavarja namestnik dr. Josip Serbec z redom železne krone tretje vrste; odvetnik v Ljubljani dr. Anton Pfefferer, odvetnik v Volovskem dr. Andrej Stanger in c. kr. notar v Litiji Luka Svetec z vitežkim križcem Franc-Jožefovega reda. — Imenovani so: predstojnik okrajnega sodišča v Ajdovščini Mihael Gabrielčič, deželnosodnim svetnikom v Gorici; okrajna sodnika Franc Vedernjak v Idriji in Josip Starič v Mokronogu deželnosodnima svetnikoma na dosedanjih mestih kakor predstojnika okrajnega sodišča; okrajni sodnik Konstantin Budinich v Volovski in sodnim tajnikom pri deželnem sodišči v Trstu; avskultant Milan Dolenc sodnim pristavom v Žužemperku. — Premeščeni so: deželnosodni svetnik v Rovinju dr. Anton Perešič v Volovsko, kakor predstojnik okrajnega sodišča; sodni tajnik deželnega sodišča v Trstu Edvard Strausgitl v Rovinj; sodni pristavi Ivan Pogačnik iz Krškega v Kranj, Jožef Žmavec iz Žužemperka v Krško in dr. Silvin Hrašovec iz Velikih Lašič v Maribor. — Upokojen je deželnosodni svetnik Karol Pleško v Ljubljani z naslovom in dostojanstvom višjesodnega svetnika.

— (Za vseučilišče v Ljubljani.) (Glej str. 94; dalje.) V razpravi o deželnem proračunu za l. 1898 se je kranjski deželni zbor že zopet bavil (dne 28. februarja t. l.) z vseučiliškim vprašanjem. Dotaknili so se ga razni govorniki tako v splošni, kakor v podrobni razpravi. Na predlog poslanca g. dra. Majarona in na priporočilo posl. g. Hribarja kakor poročevalca finančnega odseka je na to slovenska večina deželnega zbora ob ploskanji v zbornici in na galeriji naredila naslednje sklepe: »a) Deželnemu odboru se naroča: Visoki c. kr. vladi sporočiti, da je dežela kranjska pripravljena, k ustanovitvi vseučilišča v Ljubljani prispevati znesek 250.000 gld., koji se izplača takoj, ko bode ustavnim potem zagotovljena ustanovitev vseučilišča. V ta namen porabi naj se pred vsem 50.000 gld. iz posebnega rezervnega fonda, katerega naložiti je bilo deželnemu odboru naročeno v seji

dne 5. marca 1897. iz prebitkov naklade na žganje, v kolikor presegajo znesek, ki je bil za leto 1897. proračunjen; potem pa iz letnih prispevkov po 20.000 gld., ki naj se postavljajo v proračune let 1899. do 1908. Znesek 50.000 gld. naloži naj se takoj, letni prispevki po 20.000 gld. pa naj se nalagajo sproti obrestonosno. Narasle obresti porabijo naj se svojedobno za ustanove slušateljem ljubljanskega vseučilišča. Ko bi, predno bode naloženih vseh 250.000 gld., bilo učni upravi potreba izplačati to svoto, pooblašča se deželni odbor, da se ne dotakne obresti, najeti posojilo v onem znesku, ki ga bode za dopolnitev svote 250.000 gld. potreba. Fond, ki se tako zalaga, imenuje naj se: »Cesarja Franca Jožefa I. vseučiliški, fond«. —

b) Ob jednom se naroča deželnemu odboru izposlovati svoječasno Najvišje dovoljenje, da se bode vseučilišče smelo imenovati: »Cesarja Franca Jožefa I. vseučilišče«. — c) Deželnemu odboru se naroča razpisati za pripadnike slovenske narodnosti, ki bi imeli voljo habilitirati se na modroslovni in pravoslovni fakulteti kacega avstrijskega vseučilišča za privatne docente, dvoje ustanov po 800 gld. na leto z izrečnim dostavkom, da se bodo reflektantje na ti ustanovi morali zavezati, da sprejmo, ako se bode nanje reflektiralo, profesorska mesta na vseučilišču, ki se ima ustanoviti v Ljubljani. — Ti važni, konkretni sklepi deželnega zbora kranjskega so obudili v deželi, v slovenskem narodu sploh in na slovanskem jugu Avstrije veliko zanimanje za stvar. Odbor društva »Pravnik« se je takoj marca meseca posvetoval, kako je zvršiti naročilo glavne skupščine dne 14. februvarja, da se v smislu deželnozbornskih sklepov sestavi in izroči vladi in državnemu zboru peticija za univerzo v Ljubljani. Pomnožil se je v ta namen z deželno-sodnim svetnikom g. Polcem in odvetnikom drom. Krisperjem ter sklenil, da je najboljšo, povabiti društvo »Slov. Matico« in profesorje ljubljanske bogoslovne zavoda na skupno delovanje. Svojimi odposlanci je odbral gg. dra. Ferjančiča, J. Polca in dra. Majarona. Reš sta se odzvala povabilu tako »Slov. Matica«, kakor tudi imenovani profesorski kolegij. Res so se dne 20. aprila sestali v skupno sejo gg.: prof. Fr. Levec, prof. dr. L. Požar in ravnatelj Iv. Šubic kot zastopniki »Slovenske Matice«; gg. dr. Jos. Dolenec, dr. Iv. Janežič in dr. Jan. Ev. Krek izmed profesorjev ljubljanske bogoslovne; gg. dr. A. Ferjančič, Julij Polec in dr. D. Majaron od društva »Pravnika«. Ta odbor, izvolivši g. prof. Levca svojim predsednikom, gosp. dra. Janežiča podpredsednikom, g. dra. Majarona tajnikom in poročevalcem, se je v treh sejah posvetoval o stvari. V zadnji seji dne 8. oktobra t. l. je odobril poročevalčev načrt obširne spomenice, katero so dne 14. oktobra izročili gg. načelnik »krščansko-slovanske narodne zveze« Povše, podpredsednik poslanske zbornice dr. Ferjančič in dr. Majaron kakor peticijo Nj. eksc. gospodoma ministerskemu predsedniku grofu Thunu in naučnemu ministru grofu Bylandt-Reithu. V seji dne 20. oktobra je isto peticijo g. posl. dr. Ferjančič izročil poslanski zbornici ter predlagal, da se vsprejme v stenografični zapisnik, kar se je tudi zgodilo. Gospodski zbornici pa jo je izročil vseučiliški profesor in dvorni svetnik g. dr. Vatroslav Jagić. Mej raznimi nujnimi stvarmi, katere so slovenski dr-

žavni poslanci s svojim klubom vred zahtevali od ministerstva v le-tem času, bila je tudi univerza v Ljubljani. Napominana spomenica se je tiskala v slovenskem in nemškem jeziku ter jo je dal g. dr. Danilo Majaron v posebni, 32 strani obsežni knjižici na svitlo.

(Dalje prih.)

Vabilo na naročbo in sodelovanje.

»Slovenski Pravnik« je završil svoje XIV. leto. Izhajal bo tudi v novem letu po svojem prejšnjem programu in v dosedanji obliki. Pri strokovnih listih ni navada, da bi se gostobesedno vabilo naročnike in sodelnike. Najmanj bi se to smelo goditi pri našem glasilu. Dandanes, ko se v pravosodji skoraj vse razpravlja in rešuje ustno ter neposredno, narodi še z večjo pravico zahtevajo, da so javni funkcionarji popolnoma večči jeziku naroda, s katerim so v živi zvezi, in to je tudi pglavilni pogoj uglednemu in zdravemu pravosodju. Pravniški list v slovenskem jeziku je pa vzlasti še zato nujno potreben, ker se pravoslovne studije vrše na podstavi drugačnega jezika, tako, da si je moči pridobiti ali popolniti znanje slovenščine za pravniške svrhe šele v praksi in s čitanjem slovenskega strokovnega lista. Pričakovati je torej novih naročnikov posebno iz tistih krogov, kateri se narodovega jezika še učiti morajo, v svesti si, da le njega temeljito znanje in gladko govorjenje jim olajšuje izvrševanje službe in zagotavlja popolni ugled. Pričakujemo pa tudi, da bo naš list dobival od domačih pravnikov dovolj duševne podpore za redno izhajanje. Če se tu in tam pogreša raznovrstnost in zanimivost vsebine, krivo je to, da pravniki sami preradi pozabljajo geslo: »Viribus unitis!« To mora delovati vzlasti pri listu, ki naj kaže, kako se pri preraznih oblastvih izvršuje pravosodje, odnosno uprava. Vsak, komur je do tega, da najde v »Slov. Pravniku« iz raznih bližnjih stranij rešitve spornih praktičnih slučajev ali dvomljivih teoretičnih vprašanj, naj pride z doneškom in kmalu bo naš list ustrezal raznim željam in se bližal vzoru, da postane zrcalo, v katerem bode videti pravniško gibanje in delovanje na avstrijskem jugu. »Slov. Pravnik« bo v ta namen prav rad prinašal tudi članke in slučaje v hrvatskem jeziku, ker hrvatskim pravnikom tostranske Litve nedostaje glasila, ker je pravniško delovanje v Hrvatski, zlasti v Primorji, tesno zvezano s pravniškim delovanjem v Slovencih in ker naj se zlasti na znanstvenem polji kaže sorodna zveza, dejansko zblizevanje.

Ob jednom s tem priporočilom zahvaljujemo se vsem p. n. naročnikom in sodelnikom za dosedanje podpore.

Odbor društva „Pravnika“ v Ljubljani.

»Slovenski Pravnik« izhaja 15. dne vsacega meseca in dobivajo ga člani društva »Pravnika« brezplačno; nečlanom pa stoji za vse leto 4 gld., za pol leta 2 gld.

Uredništvo je v Ljubljani, štev. 17 v Gospodski ulici, upravnistvo pa na Valvazorjevem trgu štev. 7.

